

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII

LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC
COSTIN DIACONESCU

EDUCAȚIE , MUZICALĂ

Manual pentru clasa a VIII-a

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației și Cercetării.
Acest manual a fost aprobat prin ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4939/10.08.2020.
Acest manual școlar este realizat în conformitate cu programa școlară
aprobată prin OM nr. 3393/28.02.2017.

116.111 – numărul
de telefon de asistență
pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Lăcrămioara-Ana PAULIUC

Costin DIACONESCU

Educație muzicală

Manual pentru clasa a VIII-a

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

EDUCAȚIE MUZICALĂ
Manual pentru clasa a VIII-a

Editor: dr. Costin DIACONESCU

Layout, tehnoredactare: Corina Ioana VOINEA

Grafică: Simona RADU-IACOBINI

Coordonator tehnic și IT: Răzvan SOCOLOV

Referenți de specialitate:

Conf. univ. dr. Zorica Maria PITIC – Universitatea din Oradea

Insp. șc. Oltea SĂVEANU – Inspectoratul Școlar Județean

Satu-Mare, profesor – Liceul de Arte *Aurel Popp*

Credite foto/ilustrații:

Dreamstime; Wikimedia Commons – Domeniu Public

Credite video:

Videoblocks, Audioblocks, Dreamstime

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PAULIUC, LĂCRĂMIOARA-ANA

Educație muzicală : manual pentru clasa a VIII-a /
Lăcrămioara-Ana Pauliuc, Costin Diaconescu. - București
: CD PRESS, 2020

ISMN 979-0-9009900-5-1 ISBN 978-606-528-499-9

I. Diaconescu, Costin

78

© Copyright CD PRESS 2020

Această lucrare, în format tipărit și electronic, este protejată de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celelalte drepturi de proprietate intelectuală. Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă, stocată ori transmisă, sub nicio formă (electronic, fotocopiare etc.), fără acordul expres al Editurii CD PRESS.

Editura CD PRESS

București, str. Logofătul Tăutu nr. 67, sector 3, cod 031212

Tel.: 021.337.37.17, 021.337.37.27, 021.337.37.37 Fax: 021.337.37.57

e-mail: office@cdpress.ro ● www.cdpress.ro ● Editura CD PRESS

Comenzi:

 manuale@cdpress.ro ● 021.337.37.37

 www.cdpress.ro

Prima alegere în domeniul produselor și al proiectelor educaționale românești de calitate pentru școală și familie

Scanează codul și consultă catalogul complet de titluri al Editurii CD PRESS.

Inspectoratul Școlar al Județului/Municipiului

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
				format tipărit	
				la primire	la predare
1					
2					
3					
4					

*Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

• Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.

• Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Deșteaptă-te, române!

versuri Andrei Mureșanu

muzica Anton Pann

1. Deș - teap - tă - te, ro - mâ ne, Din som - nul cel de
 cum ori ni - cio - da - tă Să dăm do - vezi la
 viți, mă - re - țe um - bre, Mi - hai, Ște - fan, Cor -
 oți cu cru - cea-n frun - te! Căci oas - tea e creș -

moar - te În ca - re te-a - dăn - ci - ră bar -
 lu - me Că-n as - te mâini mai cur - ge un
 vi - ne, Ro - mâ - na na - ți - u - ne. ai
 ti - nă, De - vi - za-i li - ber - ta - te și

ba - rii de ti - rani, bar - ba - rii de ti -
 sân - ge de ro - man, un sân - ge de ro -
 voș - tri stră - ne - poți, ai voș - tri stră - ne -
 sco - pul ei prea sfânt, și sco - pul ei prea

rani! A - cum ori ni - cio - da - tă, cro - ieș - te-ți al - tă
 man. Și că-n a noas - tre piep - turi păs - trâm cu fa - lă-un
 poți. Cu bra - țe - le ar - ma - te, cu fo - cul vos - tru-n
 sfânt. Mu - rim mai bi - ne-n lup - tă cu glo - ri - e de -

soar - te, La ca - re să se-n - chi - ne și cru - zii tăi duș -
 nu - me Tri - um - fă - tor în lup - te, nu - me de Tra -
 vi - ne, "Vi - a - ță-n li - ber - ta - te ori moa - te!" stri - gă
 pli - nă, De - cât să fim sclavi ia - răși în ve - chiu nost' pă -

mani, și cru - zii tăi duș - mani. 2. A -
 un nu - me de Tra - ian. 3. Pri -
 toți, ori moar - te stri - gă toți. 4. Pre -
 mânt, în ve - chiu. nost pă - mânt.

Competențe

**Parcursarea acestui manual te va ajuta să dobândești cunoștințe, să îți formezi abilități și valori care să te ghideze în viață.
Vei dobândi următoarele competențe:**

- 1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**
 - 1.1. Interpretarea vocală–instrumentală a unor lucrări în genuri diverse, controlând schimbările dinamice, agogice și de tempo
 - 1.2. Interpretarea instrumentală a unor lucrări
 - 1.3. Realizarea unor momente sincretice, care combină limbajul muzical cu cel verbal, mișcarea scenică, elemente de decor și costume

- 2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical**
 - 2.1. Utilizarea unor tonalități cu mai multe alterații constitutive și a unor moduri cu 6 și 7 sunete
 - 2.2. Utilizarea unor elemente de construcție muzicală

- 3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic**
 - 3.1. Aprecierea valorii creației și a interpretării unei lucrări muzicale, din perspectiva elementelor de limbaj muzical și a celor de natură afectivă
 - 3.2. Explorarea contribuției muzicii la identitatea personală și de grup
 - 3.3. Compararea unor genuri ale muzicii de divertisment

Cuprins

	4	Prezentarea manualului
	5	Competențe
	7	Recapitulare inițială
	8	Evaluare inițială
UNITATEA 1 Cântarea vocală și instrumentală		
	10	L 1. Cânt vocal – Respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, precizie ritmică, frazare
	12	L 2. Cânt instrumental – Emisie, acuratețe, intonație, diferențieri timbrale și dinamice, precizie ritmică
	15	Recapitulare
	16	Evaluare
UNITATEA 2 Metrul muzical		
	18	L 1. Măsuri compuse eterogen. Măsura de 5 timpi. Gesturi dirijorale (tactarea măsurii)
	20	L 2. Măsuri compuse eterogen. Măsura de 7 timpi. Gesturi dirijorale (tactarea măsurii)
	22	Evaluare
UNITATEA 3 Folclor românesc		
	24	L 1. Modurile diatonice de 6 sunete
	25	L 2. Modurile diatonice de 7 sunete
	27	L 3. Dansuri populare
	30	L 4. Obiceiuri și tradiții românești
	33	Recapitulare
	34	Evaluare
	35	Proiect de iarnă
UNITATEA 4 Organizări sonore tonale		
	38	L 1. Recapitularea tonalităților învățate
	39	L 2. Tonalitățile cu doi diezi. Re major și si minor
	43	L 3. Tonalitățile cu doi bemoli. Si bemol major și sol minor
	47	Recapitulare
	48	Evaluare
UNITATEA 5 Arhitectonica muzicală		
	50	L 1. Procedee variaționale ritmice și melodice
	52	L 2. Elemente de structură formală. Rondoul
	54	L 3. Elemente de structură formală. Concertul
	56	L 4. Elemente de structură formală. Simfonia
	59	L 5. Elemente de structură formală. Opera
	63	Recapitulare
	64	Evaluare
UNITATEA 6 Muzica în societate		
	66	L 1. Evoluții ale muzicii în contextul socio-politic
	68	L 2. Aspecte ale muzicii în societatea de azi
	72	Recapitulare
	73	Evaluare
	74	Recapitulare finală
	75	Evaluare finală
	76	Proiect de vară
	80	Rezolvarea evaluărilor

1. **Imaginează-ți** că ai în fața ta un frate/o soră mai mic(ă). Te întreabă ce este un sunet și care este diferența dintre zgomot și sunetul muzical. **Definește** sunetul cât mai simplu și explică diferența dintre zgomot și sunetul muzical, astfel încât fratele tău sau sora ta să înțeleagă definițiile.

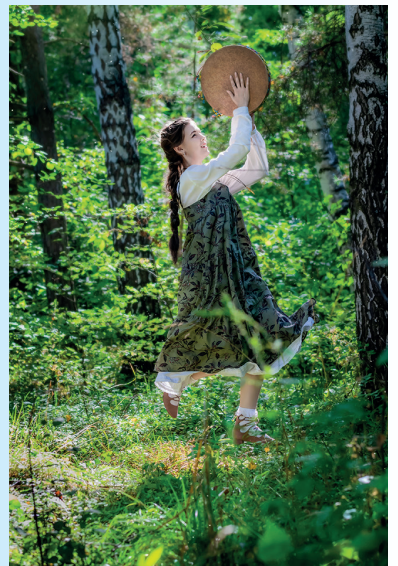
2. **Găsește** obiecte, situații sau acțiuni ale tale sau ale celor din jurul tău, pe care ai putea să le dai exemplu pentru a defini calitățile sunetului muzical.

3. **Analizează** cântecul de mai jos, *Tamburina*, de Jean-Philippe Rameau.

Răspunde la următoarele întrebări:

- În ce tonalitate este compusă și unde se termină melodia?
 - Care este rolul alterațiilor care apar pe parcursul cântecului?
4. **Solfegiază** și **interpretează** cu text melodia, respectând nuanțele și fraza-re indicată de virgulele care apar deasupra portativelor.

Azi e săr - bă - toa - re și iar su - nă tam - bu - ri - na
 su - nă ne-n - ce - tat. Pe flă - căi și fe - te îi a -
 du - nă, Jo - cul să por - neas - că în - fo - cat. **f FINE**
 Ti - ne - re - șa sal - tă-n pas gră - bit Pes - te sat se
 'nal - șa chi - u - it. Via - șa-i vre - re și pu -
 te - re cu pri - vi - rea cu - prind fi - rea. **D.C. al FINE**

5. **Completează** următorul rebus cu numele compozitorilor care au creat lucrările muzicale de mai jos.

1				M			
2				U			
3				Z			
4				I			
5				C			
			6	A			

1. Rapsodia pe o temă de Paganini
2. Colțul copiilor
3. Simfonia fantastică
4. Wilhelm Tell
5. Poema română
6. Aurul Rinului

? ȘTIAȚI CĂ

➤ Tamburina este un instrument muzical de percuție, construit dintr-o piele întinsă pe un cerc din lemn, în care sunt tăiate orificii dreptunghiulare prin care se introduc câte două discuri metalice. Prin agitare sau prin lovirea cu degetele, discurile metalice se lovesc între ele scoțând sunete. Tamburina este întâlnită în melodiile folclorice, mai ales pentru acompanierea ritmică a dansului în Italia, Spania și Orient.

I. Alege varianta corectă.

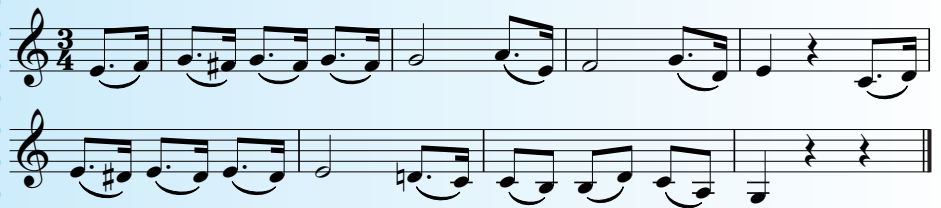
1. Alterațiile accidentale:
 - a. au efect până la prima bară de măsură sau până la apariția altei alterații;
 - b. au efect asupra tuturor notelor muzicale, pe tot parcursul cântecului;
 - c. sunt așezate lângă cheie.
2. Intervalul care cere rezolvare într-un alt interval se numește:
 - a. consonant;
 - b. armonic;
 - c. disonant
3. Compozitorul operei *Nunta lui Figaro* este:
 - a. Brahms;
 - b. Beethoven;
 - c. Mozart.
4. Compozitorul operei *Nabucco* este:
 - a. Rossini;
 - b. Verdi;
 - c. Beethoven.

II. Analizează următoarele două fragmente din două lucrări cântate în clasa a VII-a. Stabilește pentru fiecare fragment ce fel de alterații apar: alterații accidentale sau cromatisme.

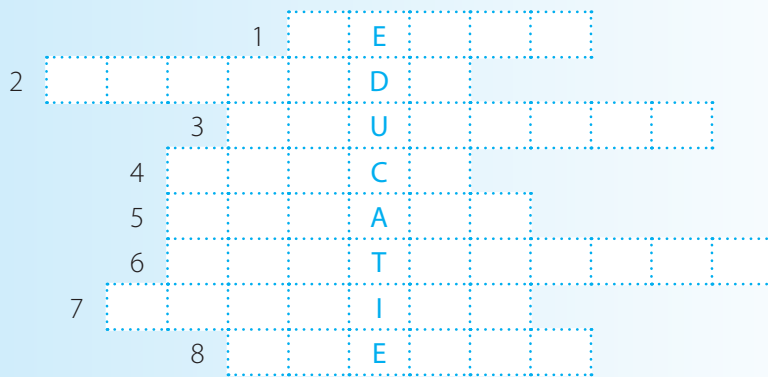
a.

b.

III. Completează în următorul rebus numele compozitorilor care au creat lucrările de mai jos.

1. Traviata
2. Anotimpurile
3. Petru Rareș
4. Orfeu și Euridice
5. Răpirea din Serai
6. Orfeu
7. Bărbierul din Sevilla
8. Rapsodia I

Punctaj obținut în funcție de numărul răspunsurilor corecte	Număr de răspunsuri corecte:		
	I	II	III
8	4	2	8
7			7
6	3		6
5			5
4	2	1	4
3			3
2	1		2
1			1
Din oficiu	2	2	2
Punctaj maxim	I	4 răs. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	II	2 răs. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	III	8 răs. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
Autoevaluare 10 + 10 + 10 = 30/3 = 10 p.			

Unitatea 1

Cântarea vocală și instrumentală

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Exercițiile de cultură vocală sunt o modalitate de dezvoltare a sonorității corale.

„Muzica vocală este o formă de terapie”
Plácido Domingo

Plácido Domingo
(n.1941)

Tenor de origine spaniolă. În copilărie s-a mutat cu părinții în Mexic, unde a studiat pian, canto și dirijat la Conservatorul Național din Mexico.

În tinerețe a fost vocalist într-o formație mexicană de rock and roll. La 18 ani a participat la o audiție pentru a se angaja ca bariton la Opera Națională Mexicană. Comisia a constatat că întinderea vocii lui era suficient de mare pentru a cânta ca bariton și ca tenor. Este considerat unul dintre cei mai mari tenori ai lumii. Împreună cu Luciano Pavarotti și cu José Carreras au constituit un trio celebru de tenori, care s-a bucurat de marea admirație a publicului și a personalităților din domeniul muzicii.

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ În ultimele decenii s-au făcut cercetări asupra beneficiului cântatului. S-a descoperit că, prin cântat:

1. ne îmbunătățim starea de spirit;
2. eliberăm stresul și ne îmbunătățim somnul;
3. ne îmbunătățim poziția corpului;
4. crește capacitatea pulmonară;
5. ne dezvoltăm atenția.

🔍 DESCOPERĂ!

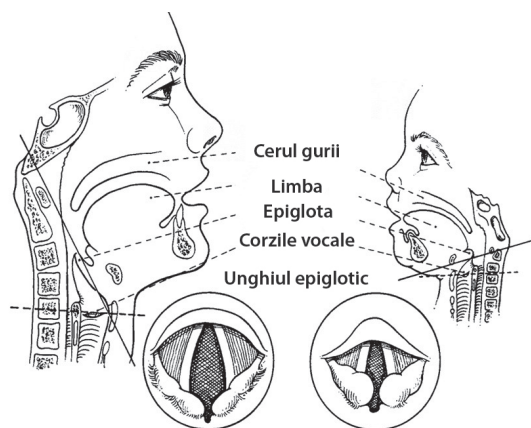
Începe ora de educație muzicală răspunzând la două întrebări:

1. Ce fel de muzică îți place să cânti?
2. Ai cântat în vacanță?

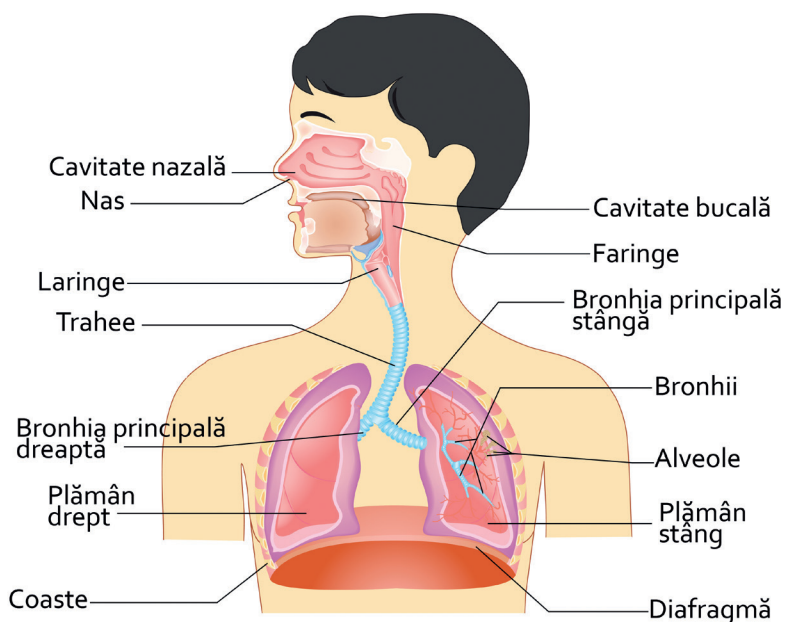
Încearcă să analizezi vocile colegilor tăi atunci când răspund la aceste întrebări. Fii atent la timbrul vocii, la sunetele pe care le emit. Vocile sunt la fel ca anul trecut? Ai colegi ale căror voci par răgușite? Tu poți cânta? Anul acesta sau în ultimii doi ani ai avut senzația că vocea nu te ascultă sau că nu poți reda orice sunet muzical pe care altădată îl puteai cânta fără probleme?

👁️ REȚINE!**Corzile vocale la copil și la adult**

Schimbările care au loc în organismul tău, la această vârstă, afectează și corzile vocale. Acesta este motivul pentru care fiecare dintre noi trece printr-o perioadă, de la câteva luni până la 1-2 ani, în care vocea nu îl mai ascultă. Acest fenomen fiziologic apare la băieți în jurul vârstei de 12-15 ani și se numește fenomenul de *schimbare a vocii*. La fete apare în jurul vârstei de 11-13 ani și se numește *mutație vocală*.

În afară de corzile vocale, pentru a putea vorbi și cânta suntem ajutați de întregul aparat fonator. Acesta este alcătuit dintr-un ansamblu de organe, mușchi și oase ale corpului uman.

🔑 APLICĂ!

1. **Amintește-ți** câteva dintre exercițiile de respirație făcute în clasele anterioare. Te vor ajuta la pregătirea corpului în vederea executării exercițiilor vocale la începutul orelor de educație muzicală.

2. **Stai** cu spatele drept și **alege** un sunet din registrul mediu. Încearcă să îl redai și să îl ții cât mai lung. La început, aerul trebuie să îți ajungă pentru două măsuri de patru timpi, apoi pentru trei măsuri de patru timpi. După câteva încercări, aerul îți va ajunge pentru patru măsuri de patru timpi.

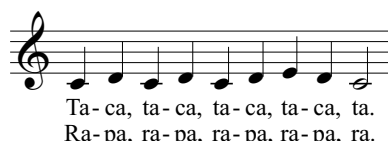
3. **Activitate în diadă. Încearcă** următorul exercițiu melodic împreună cu unul dintre colegii tăi. **Emite** un sunet lung, fără să îi modifici înălțimea. Colegul tău va cânta o melodie simplă; apoi schimbați rolurile. Acest exercițiu vă va ajuta să vă dezvoltați capacitatea de concentrare și să vă controlați intonația.

4. Vocalize în grup și în colectiv

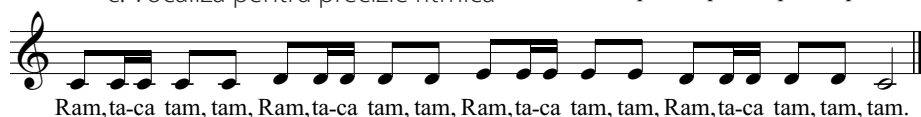
a. Vocaliză pentru emisie sonoră

b. Vocaliză pentru dicție

c. Vocaliză pentru precizie ritmică

d. **Vocaliză pentru acordaj.**

Intonați vocaliza pe două voci.

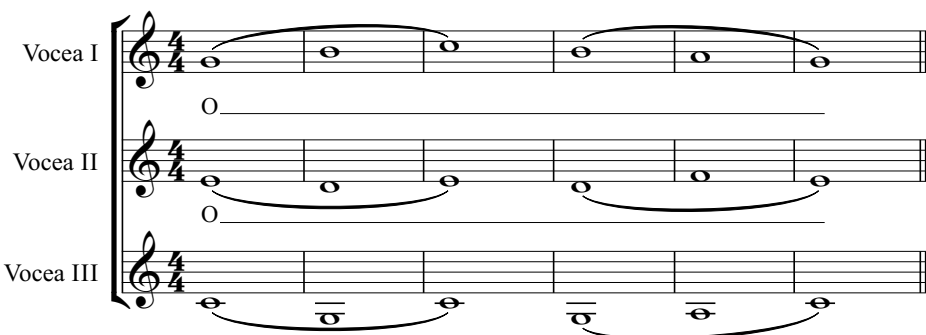
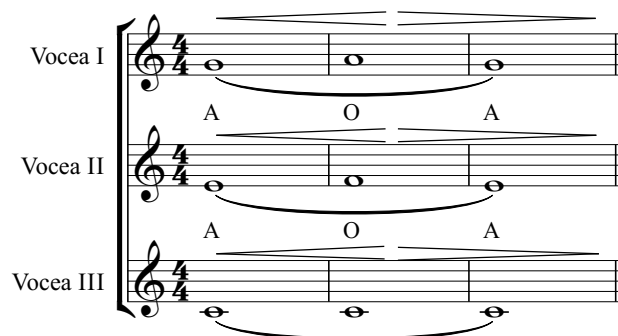
Repețiți, de fiecare dată cu un semiton mai sus.

5. **Activitate în grup și în colectiv.**

Intonați vocalizele pe trei voci. Băieții vor cânta vocea a III-a, iar fetele se vor împărți pe două voci.

Repețiți vocalizele de câteva ori, de fiecare dată cu un semiton mai sus.

🔔 ATENȚIE

Nu trebuie să cântați dacă sunteți răciți, deoarece starea corzilor vocale se poate agrava.

📖 Dicționar

Diadă (în sens muzical) = interacțiune între doi interpreți

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Te-ai întrebat vreodată care sunt efectele cântatului în cor asupra dezvoltării personalității tale?

Iată zece dintre motivele pentru care fiecare dintre noi ar trebui să cânte într-un grup sau într-un cor.

Cântatul într-un ansamblu:

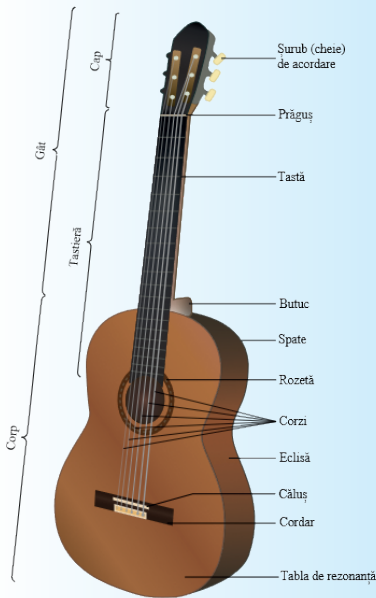
1. disciplinează;
2. ordonează;
3. dezvoltă atenția distributivă;
4. dezvoltă urechea muzicală;
5. dezvoltă stima de sine;
6. dezvoltă încrederea în forțele proprii;
7. dezvoltă creativitatea;
8. creează prietenii trainice;
9. cei ce cântă în cor sunt mai sociabili decât cei care nu practică această activitate;
10. oferă momente de neuitat (concerte, concursuri).

📺 Video

Vizionează pe internet exercițiile de respirație care te ajută la dezvoltarea capacității pulmonare.

Portofoliu

✓ Gândește-te la o vocaliză inspirată de cântecul păsărilor. Aceasta va trebui să te ajute să îți perfecționezi dicția.

AMINTEȘTE-ȚI!

În interpretarea cântecelor pe care le înveți pe parcursul anului școlar, ai posibilitatea de a te acompania singur. Poți folosi diferite instrumente muzicale de percuție sau melodice. De asemenea, ai posibilitatea, împreună cu colegii tăi, să alcătuiști diferite formații muzicale. Pentru aceasta, amintește-ți câteva elemente de tehnică instrumentală, de emisie, acuratețe intonațională și precizie ritmică. În realizarea unui acompaniament atrăgător, folosește elemente de dinamică muzicală și diferențierile timbrale, în funcție de instrumentele formației.

Chitara este instrumentul muzical care te ajută să te acompaniezi singur la foarte multe dintre cântecele tale preferate. Privind imaginea alăturată, poți să îți amintești poziția în care se ține chitara.

Cu mâna dreaptă vei ciupi corzile sau le vei lovi cu degetele.

Cu mâna stângă vei apăsa corzile.

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Etimologia cuvântului *chitară* sau *ghitară* provine din îmbinarea a doi termeni: *ceartar* = instrument popular din Iran care seamănă cu chitara și particula finală *tar* (tara) care provine din limba sanscrită. Cel mai vechi document care atestă existența unui instrument muzical asemănător cu o chitară a fost găsit în Turcia și aparține culturii hittite din 1300 î.H. Chitara este un instrument muzical folosit în multe genuri muzicale, de la folclor până la muzica de jazz, rock etc.

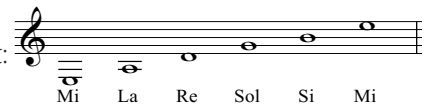
➤ Acompanierea cu chitara presupune, de cele mai multe ori, cântarea simultană a două, trei sau patru sunete. În acompaniament se folosește notația literală inter-națională a notelor muzicale.

➤ Cântarea simultană a trei sau patru sunete dispuse la interval de terță se numește acord. Notația acordurilor folosite în acompaniament se face deasupra portativilor astfel:

Acorduri majore	Acorduri minore
A = La	Am = la
B = Si	Bm = si
C = Do	Cm = do
D = Re	Dm = re
E = Mi	Em = mi
F = Fa	Fm = fa
G = Sol	Gm = sol

Pentru acordaj, corzile chitarei sunt:

Numerotarea degetelor

Locul degetelor pe corzi pentru a cânta diferite sunete muzicale:

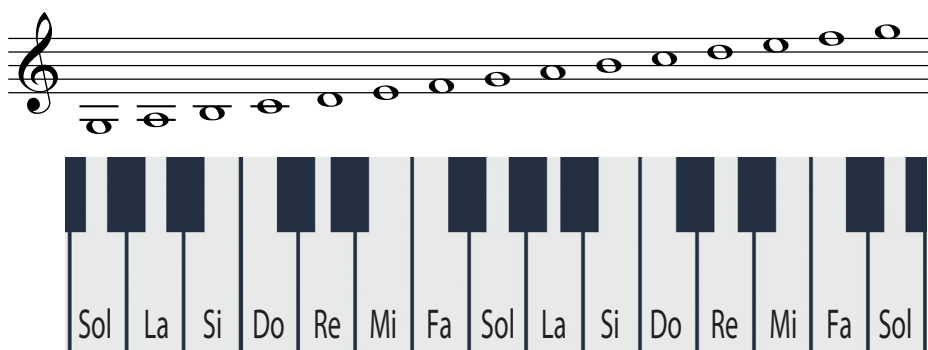
1 Mi	Fa	Sol	La
2 Si	Do	Re	Mi
3 Sol	La	Si	Do
4 Re	Mi	Fa	Sol
5 La	Si	Do	Re
6 Mi	Fa	Sol	La

Diagramele de mai jos te vor ajuta să așezi degetele corect pe corzile chitarei în timp ce te acompaniezi cântând melodiile preferate.

A (La) 	B (Si) 	C (Do) 	D (Re) 	E (Mi) 	F (Fa) 	G (Sol)
Am (la) 	Bm (si) 	Cm (do) 	Dm (re) 	Em (mi) 	Fm (fa) 	Gm (sol)

Un alt instrument muzical cu care te poți acompania sau poți cânta linia melodică este pianul. El te poate ajuta la intonarea corectă a înălțimii sunetelor.

APLICĂ!

1. **Exersează** poziția diferitelor acorduri pentru a te putea acompania la chitară.

2. **Intonează** în urcare și în coborâre toate sunetele pe care le poți reda cu vocea. **Verifică** intonația cântând aceleași sunete la pianul virtual, orga electronică sau la pian.

3. **Activitate în colectiv.** **Intonează** arpegiul gamei în care este scris cântecul *Ma, come balli bella bimba*. **Solfegiază** și cântă cu text melodia. **Alcătuiește** cu colegii tăi o formație de muzică pop, alături de care să interpretezi melodia învățată. Pentru realizarea unui acompaniament atrăgător, formația va trebui să cuprindă chitară, orgă electronică, eventual blockflöte și instrumente de percuzie. **Folosește** elemente de dinamică muzicală și diferențierile timbrale, în funcție de instrumentele de care dispune formația. Atenție la acuratețea intonației și la precizia ritmică!

Ma, come balli bella bimba

The image shows a musical score for the song "Ma, come balli bella bimba". It includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The score is divided into several systems, each with a melody line and lyrics. Chord diagrams are provided above the notes. The lyrics are: "Ma, co - me bal - li bel - la bim - ba, bel - la bim - ba, bel - la Oh, cum dan - sezi tu dom - ni - șoa - ră, dom - ni - șoa - ră, dom - ni - bim - ba, Ma, co - me bal - li bel - la bim - ba, bel - la șoa - ră, Oh, cum dan - sezi tu dom - ni - șoa - ră, dom - ni - bim - ba, bal - li ben! Ma, ben! șoa - ră, cum dan - sezi! Oh. sezi! Guar - da che pas - sa la vil - la - nel - la Ui - te cum tre - ce cân - tând un cân - tec, e tan - to bel - la fă in - na - mo - rar. rar. E - a - șa fru - moa - să și o - n - dră - gesc. gesc." The score ends with a "FINE" marking and a "Da Capo al FINE" instruction.

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Pianul a fost inventat în jurul anului 1700 de către Bartolomeo Cristofori.

Bartolomeo Cristofori

(1655 – 1731)

Producător italian de instrumente muzicale. În 1700 a inventat clavecinul cu ciocănele, iar în 1710 a inventat pianul.

Unul dintre primele pianuri create de Bartolomeo Cristofori (1726) se găsește în muzeul din Leipzig.

AUDIȚII

Audiază pe internet melodia „Ma, come balli bella bimba” în diferite interpretări. Compară interpretările cu cântecul din manual.

R.E.M.

Formație americană de rock alternativ formată în 1980 din vocalistul Michael Stipe, chitaristul Peter Buck, basistul Mike Mills și toboșarul Bill Berry. Când rock-ul alternativ a luat amploare, la începutul anilor '90, formația R.E.M. a lansat albumele cu cel mai mare succes la public: *Out of Time* (1991) și *Automatic for the People* (1992). De-a lungul activității, trupa R.E.M. a vândut peste 85 de milioane de albume. În 2007, trupa a fost introdusă în *Rock and Roll Hall of Fame*. Formația și-a încheiat activitatea în 2011.

INREGISTRĂRILE TALE

➤ Imprimă interpretarea personală a cântecelor *Man on the Moon* și *Gimme, Gimme, Gimme*. Apoi discută cu colegii din formație despre calitatea interpretării, despre lucrurile care au ieșit foarte bine, dar mai ales despre cele care ar putea fi îmbunătățite.

ABBA – formație de muzică pop din Suedia. Numele formației este un acronim. Fiecare literă reprezintă inițiala prenumelui membrilor formației: Agnetha, Benny, Bjorn și Anni-Frid. În cei 10 ani de activitate (1972-1982), formația a dominat clasamentele muzicale mondiale. S-a bucurat și se bucură în continuare de aprecierea melomanilor. Până în prezent, formația ABBA a vândut peste 370 de milioane de înregistrări.

Activitate în colectiv. Clasa se împarte pe trei voci. Toți băieții care au intrat în perioada de schimbare a vocii vor cânta vocea a III-a. Ceilalți băieți și o parte dintre fete vor cânta vocea a II-a. Fetele care au vocile cele mai subțiri vor cânta vocea I. Pentru interpretarea cântecului *Man on the Moon*, unul dintre elevi sau un grup de 2-3 elevi vor cânta partea de solo. Vă puteți acompania cu chitara. Aveți posibilitatea de a vă acompania cu negativul piesei, preluat de pe internet.

C D C

Solo *Cor*

Mott the Hoo-ple and the game of Life. Yeah, yeah, yeah, yeah__

5 *Solo* D C *Cor*

An - dy Kauf - man in the wres-tl - ing match. Yeah, yeah, yeah, yeah

8 *Solo* C D

Mo - nop - o - ly, Twen - ty one, check - ers and chess.
Let's play - Twist - ter - let's play - Risk.

11 C *Cor* *Solo*

Yeah, yeah, yeah, yeah__ Mis - ter Fred Blas - sie in a
See you in heav - en if you

14 D C *Cor*

break - fast mess. Yeah, yeah, yeah, yeah__
make the list__

Învățați cântecul *Gimme, Gimme, Gimme* din repertoriul formației ABBA. Părțile solo vor fi cântate de doi-trei elevi, iar corul va fi format din întreaga clasă.

Solo Dm G

Half past twelve and I'm watch - in' the late__ show in my
Au - tumn winds blow - in' out - side my win - dow as I

flat all a - lone, how I hate to spend the even - ing on my
look a round the room, and it makes me so de - pressed to see the

Dm Bb 3 Dm

own. There's not a sou out there.
gloom. no - one to hear my prayer

Cor Dm Gm/Bb C Dm

Gim - me! Gim - me! Gim - me! A man__ af - ter mid - night, won't

Gm/Bb Dm C Dm

__ some - bo - dy help me chase the sha - dows a - way__

1. **Intonează** următorul exercițiu vocal. Pentru o intonare corectă, atenție la *semnul de debut*, la *sincronizarea* cu colegii, **respectă înălțimea și frazarea** indicate prin *legato de expresie*.

2. **Cântați**, după auz, melodia *Love me tender* din repertoriul lui Elvis Presley. Prima strofă și a treia vor fi interpretate la vocea I de către fete. Băieții vor interpreta vocea a II-a. La strofa a doua, băieții vor interpreta vocea I, iar fetele vocea a doua. Puteți să vă acompaniați cu orga electronică, chitara și câteva instrumente de percuție. Atenție la acuratețea intonației și la respectarea ritmului. **Introduceți** diferențieri timbrale și dinamice în funcție de linia melodică și mesajul din text.

Love me tender – Elvis Presley

Elvis Presley

Love me ten-der, love me sweet, Ne-ver let me go
 Love me ten-der, love me long, take me to your heart.
 Love me ten-der, love me dear, tell me you are mine.

6

You have made my life com-plete and I love you so. Love me ten-der,
 For it's there that I be-long, and we'll ne-ver part.
 I'll be yours through all the years, till the end of time.

11

love me true, all my dreams ful-filled.
 love me true, all my dreams ful-filled.

14

For my dar-lin' I love you, and I al-ways will.
 For my dar-lin' I love you, and I al-ways will.

Elvis Aaron Presley
(1935 – 1977)

Cântăreț și compozitor american. Este cunoscut ca *Regele Rock'n'Roll-ului* sau *The King*.

Este deținătorul a trei premii Grammy pentru muzică Gospel. A debutat la 21 de ani, într-o emisiune de televiziune la CBS. În același an scoate primul său album discografic care îi poartă numele. Cu acest album Elvis Presley ajunge foarte repede pe prima poziție în clasamentul Billboard 200, rămânând pe aceeași poziție o perioadă destul de mare de timp. În același an a semnat un contract de șapte ani cu studioul de film Paramount Pictures.

Elvis Presley și-a dedicat întreaga activitate muzicii și actoriei. A jucat în 31 de filme, două documentare, a scos 64 de albume, 149 de single-uri.

Portofoliu

- ✓ Compune o melodie alcătuită din 8 mă-suri cu formă bipartită mică *ab*. Creează propriul acompaniament ritmic sau melodic.
- ✓ Concepe un acompaniament ritmic sau melodic pentru unul dintre cântecele învă-țate.

I. **Completează** propozițiile, după model:

Model: Chitara este un instrument muzical cu CORZI.

1. Corzile chitarei se ciupesc cu mâna
2. Tamburina este un instrument muzical de
3. Pianul, în acompanierea cântecelor învățate, poate fi înlocuit cu
4. Chitara are ... corzi.
5. Instrumentul de suflat cu care pot intona linia melodică este
6. În acompaniament, la chitară se folosește notația ... internațională
7. Vocalizele pe două sau trei voci ne ajută la
8. Unul dintre cei mai mari tenori din lume este Placido

II. **Audiază** 4 fragmente muzicale. **Descoperă** ce instrumente muzicale au fost utilizate pentru acompaniament.

III. **Completează** următorul rebus.

Punctaj obținut în funcție de numărul răspunsurilor corecte	Număr de răspunsuri corecte:		
	I	II	III
8	8	4	4
7	7		
6	6	3	3
5	5		
4	4	2	2
3	3		
2	2	1	1
1	1		
Din oficiu	2	2	2
Punctaj maxim	I	8 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	II	4 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	III	4 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
Autoevaluare 10 + 10 + 10 = 30/3 = 10 p.			

1. semn grafic pe portativ
2. se tacează în timpul solfegierii unui cântec
3. instrument de percuție
4. formație suedeză de muzică pop

Unitatea 2

Metrul muzical

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Metronomul: instrument prevăzut cu o tijă de pendul, cu perioadă reglabilă. Marchează tempo-ul în muzică.

🎧 AUDIȚII

➤ Ascultă pe internet cântecul *Hai, Dunărea mea* în diferite interpretări. Discută cu toți colegii despre diferențe și asemănări.

AMINTEȘTE-ȚI!

Organizarea metrică a muzicii reprezintă modalitatea de măsurare și încadrare a ritmului în unități determinate. Aceasta se realizează cu ajutorul a două elemente: **timpul** și **măsura**.

Timpul reprezintă unitatea de măsurare a ritmului muzical la care sunt raportate formulele ritmice. În funcție de locul pe care îl ocupă în organizarea metrică, timpul poate fi **accentuat** sau **neaccentuat**.

Măsura este o grupare de timpi accentuați și neaccentuați care se succed periodic. Delimitarea măsurilor se face cu ajutorul *barelor de măsură*.

În funcție de *ordinea în care se succed timpii accentuați cu cei neaccentuați*, măsurile pot fi:

- *binare* – când accentul apare din doi în doi timpi (2/4; 2/8; 2/2);
- *ternare* – când accentul apare din trei în trei timpi (3/4; 3/2; 3/8).

După *numărul timpilor accentuați din cadrul unei măsuri*, acestea pot fi:

- ◆ *simple* – când au un singur accent (ex. 2/4; 3/4);
- ◆ *compuse* – când au două sau mai multe accente (ex. $4/4 = 2/4 + 2/4$; $6/8 = 3/8 + 3/8$).

Măsurile compuse din două sau mai multe măsuri simple de același metru se numesc **măsuri compuse omogene**.

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!

Solfegiați cântecul *Hai, Dunărea mea*, bătând timpul cu degetul arătător pe bancă. Analizați împărțirea în măsuri a cântecului. Observați unitatea de timp și numărul timpilor dintr-o măsură.

REȚINE!

Măsurile compuse formate din măsuri simple de metru diferit se numesc **măsuri compuse eterogene** sau **măsuri mixte**.

Măsurile de 5 timpi sunt alcătuite dintr-o măsură de doi timpi și o măsură de trei timpi sau invers.

Aceste măsuri au două accente așezate pe primii timpi ai măsurilor simple componente.

Tactarea măsurilor de cinci timpi se realizează astfel: în tempo rar și moderat, tactarea se face desfășurată, conform măsurilor simple componente, iar în tempo rapid, tactarea se face concentrată, fiecărei mișcări corespunzându-i o măsură simplă, conform tabelului următor.

Măsura de cinci optimi	Tactarea (cu mâna dreaptă)	
	în mișcări lente și potrivite	în mișcări repezi

Paparuda este un obicei întâlnit în cea mai mare parte a țării, sub diferite denumiri: *papalugă, dodoliță, mămăruță, băbăruță* etc. Scopul obiceiului este fertilizarea pământului, aducând ploaia prin cântec și joc. În ritualurile agrare, apa ocupă un loc deosebit de important, deoarece existența ei condiționează menținerea vieții. În tradiția populară, apa este considerată un element magic în menținerea vieții.

Paparuda este practică atât la date fixe, cât și ocazional, începând cu mijlocul lunii aprilie până la începutul lunii iunie, dar și în caz de secetă.

Melodiile paparudei diferă de la o zonă la alta. Scările melodice pot avea între 3 și 6 sunete. Ritmul este de dans. Forma arhitectonică este fixă și cuprinde unul sau două rânduri melodice.

8 → APLICĂ!

1. **Tactați** măsura de cinci timpi pentru următoarele exerciții ritmice.

2. **Solfegiați** cântecul *Paparuda* bătând timpul cu degetul arătător pe bancă.

Descoperiți care este succesiunea măsurilor simple componente. **Solfegiați** tactând măsura de 5/8 desfășurat, apoi concentrat.

Din culegerea:
Dumitru D. Stancu

1. Hai - da pa - pa - ru - de - le, Pa - pa - ru - de - le, le, le,
Să des - cu - iem plo - i - le,
2. Să se fa - că gră - ne - le,
'Nal - te cât tres - ti - i - le,

1. Hai - da pa - pa - ru - de - le, Pa - pa - ru - de - le. (bătăi din palme)
Să des - cu - iem plo - i - le,
9 2. Să se fa - că gră - ne - le,
'Nal - te cât tres - ti - i - le,

Să cur - gă și - roa - ie - le, Pa - pa - ru - de - le, le, le,
Să u - de gră - di - ni - le,
13 Să creas - că po - rum - be - le,
Mai mari ca pră - ji - ni - le,

Să cur - gă și - roa - ie - le, Pa - pa - ru - de - le. (bătăi din palme)
Să u - de gră - di - ni - le,
Să creas - că po - rum - be - le,
Mai mari ca pră - ji - ni - le,

= tamburină

3. **Transcrie** în caiet următorul exercițiu melodic. **Împarte** melodia în măsuri de 5/8 (2+3/3+2), după modelul de la început. **Solfegiază** rar și **tactează** măsura desfășurat. Apoi **solfegiază** tactând măsura concentrat.

Portofoliu

✓ Realizați două exerciții ritmice în măsura de 5/8:

- primul împărțit în 2+3 optimi;
- al doilea împărțit în 3+2 optimi.

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!

Observă și descoperă numărul timpilor din măsura cântecului *Fată bănățeană*, considerând unitatea de timp optimea. Intonează arpegiul tonalității în care este scris cântecul. Solfegiază bătând timpul cu degetul pe bancă, apoi cântă melodia cu text, respectând semnele de legato și frazarea, în funcție de semnele de punctuație din text.

Musical notation for the song "Fată bănățeană" in 7/8 time. The lyrics are:

Fa - tă bă - nă - țe - nă Ce mi-i drag al meu Ba - nat
 Când se strâng în ho - ră Mân-dre fe - te și fe- ciori,
 Cum mi-i drag și jo - cul De la noi din sat. _____
 Îm - bră - cați cu hai - ne noi de săr - bă - tori, _____
 Fe - te - le - s cu poa - le _____ Al - be, mân - dre ca de crin, _____
 La brâu poar - tă mân - dru _____ Fir de roz - ma - rin. _____

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Ritmurile eterogene sunt întâlnite, în special, în folclorul țărilor balcanice, al țărilor din Asia Mică și în India. În folclorul românesc, măsurile eterogene se găsesc în melodiile populare de joc, cum ar fi: învârtita și geamparalele.

REȚINE

Măsurile compuse eterogene de 7 timpi sunt alcătuite dintr-o măsură de trei timpi și două măsuri de doi timpi.

În tempouri lente și moderate, tactarea măsurilor de șapte timpi se realizează prin tactarea măsurilor simple componente. În tempouri rapide și foarte rapide, tactarea se face concentrat, după modelul din tabelul următor.

Măsurile de șapte timpi au trei accente: un accent principal pe primul timp și două accente secundare, corespunzătoare timpilor accentuați din măsurile simple componente. În folclorul românesc, cea mai utilizată este măsura de 7/8.

Măsura de șapte optimi	Tactarea (cu mâna dreaptă)	
	în mișcări lente și potrivite	în mișcări rezezi
	2 4 7 ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ 1 3 5 6	5, 6, 7 ↓ ↘ 1, 2 3, 4
	2 5 7 ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ 1 3 4 6	6, 7 ↓ ↘ 1, 2 3, 4, 5
	3 5 7 ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ 1 2 4 6	6, 7 ↓ ↘ 1, 2, 3 4, 5

I. **Completează** enunțurile:

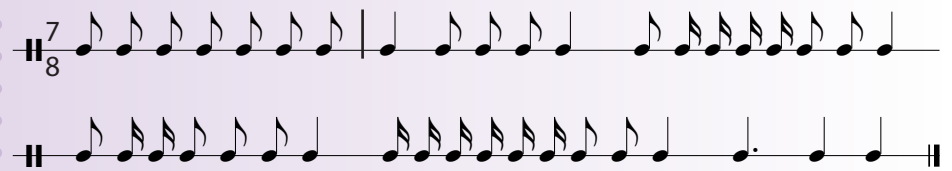
1. Timpul reprezintă ... a ritmului muzical.
2. Măsura este o grupare de timpi ... și
3. Măsurile compuse care sunt alcătuite din măsuri simple de metru diferit se numesc măsuri ... sau
4. Măsurile de șapte timpi au ... accente.
5. În folclorul românesc, măsurile eterogene se găsesc în melodiile populare de joc, cum ar fi: ... și

II. **Delimitează** măsurile pentru următoarele exerciții ritmice, după model:

Exemplul a:

Exemplul b:

III. Vei audia patru fragmente muzicale, în măsurile de cinci și șapte timpi, indicate de cadrul didactic. **Stabilește** măsurile pentru fiecare exemplu.

Punctaj obținut în funcție de numărul răspunsurilor corecte	Număr de răspunsuri corecte:		
	I	II	III
8	8	2	4
7	7		
6	6		3
5	5		
4	4	1	2
3	3		
2	2		1
1	1		
Din oficiu	2	2	2
Punctaj maxim	I	8 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	II	2 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	III	4 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
Autoevaluare 10 + 10 + 10 = 30/3 = 10 p.			

Unitatea 3

Folclor

românesc

 Dicționar

Hemitonic = cu semiton
Anhemitonic = fără semiton

Portofoliu

✓ Realizează un interviu cu bunica ta. Gândește ce întrebări ai putea să îi pui pentru a afla mai multe despre muzica populară și despre interpretării ei preferați. Interviul trebuie să cuprindă 5-10 întrebări. Prezintă colegilor de clasă interviul realizat.

 AUDIȚII

➤ Utilizând diverse surse (radio, televizor, internet sau în sala de concert), audiază cântece folclorice autentice. Încearcă să descoperi modul în care sunt cântate melodiile populare.

AMINTEȘTE-ȚI!

În muzica populară românească, melodia joacă un rol însemnat. Specificul național este mai evident în cântarea vocală. Organizarea melodiei și a ritmului sunt strâns legate de vers. În melodiile vocale, muzica și poezia sunt într-o legătură indisolubilă.

După numărul de sunete din care sunt alcătuite, melodiile folclorice aparțin unor sisteme modale. Cele învățate în clasele anterioare sunt:

- *sistemele oligocordice* (prepentacordice și prepentatonice) – melodii alcătuite din 2-4 sunete;
- *sistemele pentatonice* (hemitonice și anhemitonice) și *pentacordice* – melodii alcătuite din 5 sunete.

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!

Analizați în colectiv cântecul folcloric *Păpărugă* din Ohaba-Bistra, Banat. Observați măsura în care este scris cântecul. Descoperiți scara modală. Scrieți scara modală în caiet și intonați-o de la cel mai înalt sunet la cel mai grav și invers. Solfegiați cântecul, tactând măsura.

REȚINE!

Modurile de șase sunete se numesc *hexacordii*. În funcție de terța care se află între cel mai grav sunet și al treilea în ordine ascendentă, modurile hexacordice pot fi:

a. de stare majoră

b. de stare minoră

APLICĂ!

Analizați melodia folclorică *Jocul la cerb* din Belinț – Banat. **Notați** în caiete scara modală a cântecului și intonați în coborâre și în urcare. **Tactați** măsura. **Intonați** melodia împreună cu toată clasa. **Discutați** despre caracterul cântecului.

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!

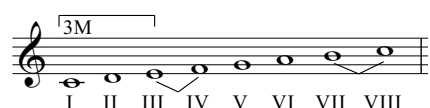
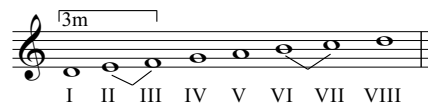
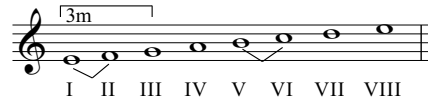

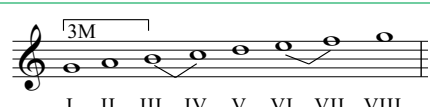

Tactați măsura de 2/4, solfegiați și intonați cu text cântecul folcloric *La livadă sub cetate*. Descoperiți centrul sonor spre care sunt atrase sunetele din cântec. Pornind de la centrul sonor, scrieți scara muzicală. Aceasta poate fi încadrată într-una dintre structurile învățate până acum?

REȚINE!

În folclorul românesc există o varietate mare de moduri. Dintre acestea, ne vom îndrepta atenția asupra modurilor care se pot construi pe cele șapte sunete naturale.

În funcție de terța care se formează pe prima treaptă, modurile heptacordice se împart în **moduri majore**, dacă terța este mare, și **moduri minore** dacă terța este mică.

Modul	Scara muzicală	Caracteristici
Ionian		Mod major st.: III – IV; VII – VIII Corespunde gamei modului major
Dorian		Mod minor st.: II – III; VI – VII
Frigian		Mod minor st.: I – II; V – VI
Lidian		Mod major st.: IV – V; VII – VIII tr. I – IV = 4+
Mixolidian		Mod major st.: III – IV; VI – VII
Eolian		Mod minor st.: II – III; V – VI Corespunde gamei modului minor natural
Locrian		Mod minor st.: I – II, IV – V

„Țăranul român poartă muzica în el. Ea îl însoțește în singurătatea munților și a câmpiilor, ea îi liniștește spaimetele, îl ajută să-și spună dorul, nostalgia inexprimabilă care îi umple sufletul.”

George Enescu

APLICĂ!

Tactează măsura, solfegiază, apoi cântă cu text melodiile populare de mai jos. Scrie în caiet modurile heptacordice cărora le aparțin.

a. *Trandafir de la Moldova*

Cântec popular

Allegretto

1. Tran - da - fir _____ de la Mol - do - va te-aș iu - bi, dar
 2. Tran - da - fir _____ mol - do - ve - nesc, Te-aș iu - bi, dar
 3. Tran - da - fir _____ de la Ba - cău, Vi - no, să te
 4. Tran - da - fir _____ din Do - ro - hoi, Să ne iu - bim

Refren

nu-ți știu vor - ba. Lun-ca-i lun - că, iar-ba-i ver - de,
 nu - n - drăz - nesc,
 iu - besc eu, măi,
 a - mân - doi, măi,

Ce-am iu - bit nu se mai ve - de Ce-a fost ver - de

s-a us - cat, _____ Ce-am iu-bit s-a scu - tu - rat. _____

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Unul dintre cele mai cunoscute cântece folclorice este *Trandafir de la Moldova*. Melodia a fost compusă în perioada dintre cele două războaie mondiale, în sudul țării, și este cântată atât în România, cât și în Republica Moldova. Cântecul este încadrat de către specialiști în categoria folclorului orășenesc, fiind prezent în general la petreceri și mai puțin la spectacole folclorice. La început, melodia cuprindea doar opt versuri. Cu timpul, fiind preluată și în alte zone, au apărut mai multe versuri.

b. *Firicel de iarbă neagră*

Fi - ri - cel de _____ iar - bă nea - gră, Fi - ri -
 Nea - gră sunt de _____ fe - lul meu, Nea - gră

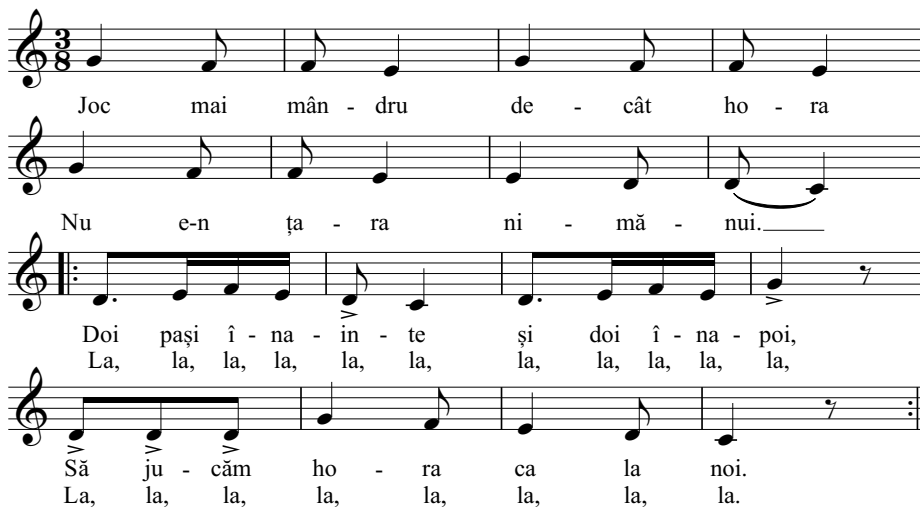
cel de _____ iar - bă nea - gră Trec pe drum, lu - mea mă-n -
 sunt de _____ fe - lul meu _____ Și sla - bă de do - rul

tre - bă, Că de ce-s nea - gră și sla - bă _____
 tău, _____ Și sla - bă de do - rul tău. _____

 DESCOPERĂ!

Tactează măsura de 3/8, solfegiază și interpretează cu text melodia populară *Hora mare*. Discută cu colegii despre caracterul cântecului.

Joc mai mân - dru de - cât ho - ra
 Nu e-n ța - ra ni - mă - nui.
 Doi pași î - na - în - te și doi î - na - poi,
 La, la, la, la, la, la, la, la, la, la,
 Să ju - căm ho - ra ca la noi.
 La, la, la, la, la, la, la, la, la.

 REȚINE!

Dansul este un mijloc artistic de exprimare a unui mesaj. Transmiterea mesajului se realizează printr-un ansamblu de mișcări ale corpului, pe ritmul unei melodii.

Originile dansului coincid cu formarea primelor comunități de oameni. Dansul avea funcții de ritual, de invocare a unor forțe supranaturale în vederea câștigării războaielor, la vânătoare etc.

Dansul însoțea anumite evenimente din viața satului sau din viața de familie. Ocazii mari de dans erau considerate *nunțile* și *horele de duminică*, unde participa tot satul. Existau și anumite ocazii la care participau doar cei apropiați: *șezătoarea*, *plecarea la armată*, anumite *obiceiuri de primăvară*.

În folclorul românesc, dansurile pot fi *individuale*, *în perechi* și *în grupuri*. Ele pot fi executate de femei, de bărbați sau pot fi mixte.

Acompaniamentul muzical pentru dans poate fi *instrumental* sau *vocal-instrumental*. Dansurile populare sunt adesea însoțite de *strigături*, *țâpurături*, *chiuituri* sau *scandări* ale dansatorilor.

Cântecul de joc are, în general, formă *strofică*, fiind compus din patru rânduri melodice. De foarte multe ori, refrenul este *monosilabic* (la, la, la).

„S-a dansat întâi pentru zei, apoi pentru prinți și, în sfârșit, pentru sine”.
Jacques Chailley – 40.000 ani de muzică

 ȘTIAȚI CĂ...

➤ Documentul care atestă existența dansului din cele mai vechi timpuri datează de peste 40.000 de ani. Acesta ne arată o scenă de magie în care un dansator, îmbrăcat într-o piele de animal și acompaniindu-se de un arc muzical, încearcă să domine niște reni.

„Era un dans, un joc, dar un joc cum nu mai văzusem. Forță și gingășie în același timp. Schimbări de ritm neașteptate. Uluitoare. Iar melodia te prindea în valurile ei ca o apă furtunoasă și clară.”

Din *Culeandra*, roman de Liviu Rebreanu

APLICĂ!

1. **Hora** este un dans popular întâlnit pe tot cuprinsul țării. Se dansează în grup mare închis, executând trei pași în față, urmați de o bătaie din picior, apoi trei pași în spate, urmați de altă bătaie din picior. **Solfegiază** și **interpretează** *Hora din Banat*. **Dansează** împreună cu colegii, cântând și respectând pașii caracteristici acestui joc popular.

Foa - ie ver-de bu-su - ioc, Prin - de - mi - te co - lea-n joc!
Toa - tă zi - ua să ju - căm, Pâ - nă-n sea-ră să cân - tăm.
Chi - u - ieș - te, nu stri - ga, să ră - su - ne u - li - ța.

2. **Dansează**, intonând melodiile următoarelor dansuri populare:

Hațegana – dans popular răspândit în centrul și sudul Transilvaniei. Când se cântă strofele, perechile se plimbă în semicerc, pășind în tempoul melodiei. La refren, fetele se învârtesc pe sub mâinile băieților.

Mân-dru-i jo-cul Ha-țe - ga - na, Tra, la, la, la, la, la, la, la, Nu-mai să iei
'Na - in - te și pe sub mâ-nă, Să tot joci o
bi-ne sea-ma, Tra, la, la, la, la, la, Tra, la, la, la, la, la, la, Tra, la, la, la,
săp-tă-mă - nă,
la, la, la, la, Tra, la, la, la, la, la, la, Mân-dră-i Ha-țe - ga - na.

Culeandra – dans răspândit în zona Munteniei. În timpul dansului, melodia este însoțită de strigături menite a grăbi tempoul cântecului. La început se dansează în cerc mare, într-un tempo lent. Când tempoul devine rapid, din cercul mare se desprind cercuri mai mici pentru a permite dansul rapid.

Hai, Ciu - lean-dra măi, S-o ju - căm flă - căi, Hai, Ciu -
lean - dra măi, Hop ș-a - șa și, Hai, Ciu - lean - dra măi,
S-o ju - căm flă - căi, Hai, Ciu - lean - dra măi, Hop ș-a - șa.

Bătuta moldovenească – dans tradițional specific zonei Moldovei. Se caracterizează prin bătați ritmice din mâini și din picioare. **Interpretează** *Bătuta moldovenească* și observă trecerea de la major spre minor, în timpul cântecului.

De trei săp - tă - mâni ju - ma - te Mi-o in - trat un junghi în spa - te,
 Și am dat cu toa - te ce - le Să ia - să jun - ghiul din șe - le,
 Mi-o in - trat un junghi în spa - te, Măi bă - di - ță, măi!
 Să ia - să jun - ghiul din șe - le, Măi bă - di - ță, măi!
 De - gea - ba, ce să vă spun? Că mă doa - re și a - cum.
Strigături
 M-am gân - dit că de-oi ju - ca, Poa - te nu m-o mai du - rea!

Alunelul – joc popular românesc răspândit în Oltenia. Se dansează în linie sau în cerc, cu brațele îndoite, prinse în lanț. Are ritm binar și tempo rapid.

A - lu - ne - lul, a - lu - ne - lul, hai la joc,
 Să ne fi - e, să ne fi - e cu no - roc.
 Ci - ne ho - ra o să joa - ce, Ma - re, ma - re se va fa - ce.
 Ci - ne n-o ju - ca de fel, Să ră - mâ - nă mi - ti - tel.

Sârba este un dans popular foarte răspândit în țara noastră. Este dansat de femei și de bărbați așezați în semicerc sau în cerc. Dansatorii fac pași laterali, ținându-și mâinile peste umerii dansatorilor din dreapta și din stânga. Dansul are ritm binar, într-un tempo foarte rapid. **Intonați** cântecul *Sârba mărunțică* din repertoriul Angelei Moldovan.

Frun - ză ver - de, frun - ză ver - de și-o si - pi - că
 Lai, lai, lai, lai, lai, la, la, la, la,
 As - ta-i sâr - ba, as - ta-i sâr - ba mă - run - ți - că
 Du, ri, di, di, ri, di, di, ri, di, di, ri, di, di, ri, di, di, ri, di, dam

Video

Vizionează în manualul digital *Bătuta moldovenească* interpretată de Mioara Velicu.

Portofoliu

✓ Alcătuieste o listă cu dansurile populare de la tine din zonă. Descrie în câteva fraze dansul care îți place cel mai mult.

AUDIȚII

Sârba mărunțică în interpretarea Angelei Moldovan.

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Formula ritmică alcătuită din trei valori de aceeași durată, pe un singur timp, se numește *triolet*.

„Nimic nu pare a fi mai important pentru un individ sau pentru o etnie, decât să ia cunoștință de sine, cât mai exact, și, pe acest temei, să-și asigure o integrare cât mai armonioasă în lume”

*Alexandru Zub, istoric,
membru al Academiei Române*

„Ritualul se desfășoară, de obicei, începând din Ajunul Crăciunului (24 decembrie), până în dimineața zilei următoare. Grupul de șase până la treizeci de tineri (colindători) alege un vâtaf, care cunoaște obiceiurile tradiționale și, vreme de patruzeci sau optzeci zile, ei se adună de patru-cinci ori pe săptămână, într-o casă anumită, ca să primească instrucția necesară. În seara zilei de 24 decembrie, îmbrăcați în straie noi și împodobiți cu flori și zurgălăi, colindătorii fac urări, mai întâi la casa gazdei, apoi trec pe la toate casele din sat. Chiuipe pe străzi, cântă din trompete și bat darabana, pentru ca larma făcută să alunge duhurile rele și să-i vestească pe gospodari de sosirea lor. Ei cântă prima colindă la fereastră și, după ce au primit învoirea celor ai casei, intră în casă și își continuă repertoriul, dansează cu fetele tinere și rostesc urările tradiționale. Colindătorii aduc sănătate și bogăție, reprezentate de o rămurică de brad pusă într-un vas plin cu mere și pere mici. Exceptând familiile cele mai sărace, de la celelalte primesc daruri: colaci, plăcinte, fructe, carne, băutură etc. După ce au străbătut întreg satul, grupul colindătorilor organizează o serbare la care iau parte toți tinerii.”

Mircea Eliade – despre colindat –
în *Istoria credințelor și ideilor religioase*

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!

Privește imaginile de mai jos. Ce obiceiuri au în comun?

AMINTEȘTE-ȚI!

Obiceiul este o deprindere formată și repetată într-o colectivitate, timp îndelungat. Este un mod de a se purta, de a se îmbrăca, specific unui popor sau unei colectivități.

Tradiția cuprinde totalitatea manifestărilor culturale ale unei colectivități, ale unui popor, conștiința colectivă, împreună cu datoria de a transmite și de a îmbogăți cultura comunității sau a unui popor. Creația populară are anumite trăsături caracteristice care o deosebesc de creația cultă. Aceste caracteristici se întrepătrund și se condiționează reciproc.

1. *Caracter colectiv.* Spre deosebire de creația cultă, care are un caracter individual, creația folclorică are un caracter colectiv. Ce înseamnă acest lucru? Creatorul aparține unei colectivități iar prin creațiile sale este mesagerul artistic al colectivității din care face parte. Din momentul în care colectivitatea acceptă creația, aceasta devine un bun comun, deoarece fiecare membru al colectivității se recunoaște pe sine.

2. *Caracter oral.* Creațiile folclorice se transmit din generație în generație, pe cale orală, nefiind scrise, publicate sau imprimate. Fiecare membru al unei comunități memorează anumite creații folclorice care i-au plăcut mai mult. Cu timpul, le aduce mici modificări de la o interpretare la alta și le transmite mai departe. Un element deosebit de important în transmiterea pe cale orală o constituie păstrarea amprentei tradiției.

3. *Caracter anonim.* Deoarece creația folclorică este transmisă de la o generație la alta pe cale orală, în timp, se pierde numele creatorului, acesta devenind anonim.

4. *Caracter sincretic.* Orice creație populară îmbină mai multe forme de cultură (muzică, literatură, coregrafie, arte plastice și altele). Spre exemplu, cântecele care se interpretează cu vocea au texte; dansul este de multe ori însoțit de strigături, fiind în concordanță cu pașii de dans și cu melodia.

5. *Caracter național.* Cea mai importantă trăsătură a folclorului unui popor o constituie caracterul național. Creațiile folclorice reprezintă imaginile, ideile, sentimentele unui popor.

Obiceiurile și tradițiile marchează anumite momente din viața colectivității. Acestea pot fi legate de momente importante din viața oamenilor (naștere, căsătorie, moarte) sau de obiceiurile de peste an (de iarnă, de primăvară, de vară).

 REȚINE!

Obiceiurile și tradițiile cuprinse între 24 decembrie și 7 ianuarie se bucură de cea mai mare popularitate. Sunt tradiții de origine precreștină, moștenite de la geto-daci, peste care s-au suprapus elemente romane și slave.

La 21 decembrie are loc solstițiul de iarnă. Geto-dacii considerau că, atunci când soarele este cel mai jos, e ca un moș care, cu fiecare zi care trece, întinerește. După cucerirea romană, peste ritualurile autohtone s-au suprapus sărbătorile romane: *Saturnaliile* și *Calendele lui Ianuarie*.

Odată cu apariția creștinismului, credința în zei a fost înlocuită cu credința în sfinți. Deoarece oamenii nu au dorit să renunțe la obiceiurile și tradițiile strămoșilor, au păstrat vechile obiceiuri, peste care au suprapus sărbătorile creștine.

Obiceiurile și tradițiile de iarnă încep în ajun de Crăciun. Repertoriul cuprinde: **Colindatul, Ursul, Capra, Cântecul de stea, Chiraleisa, Plugușorul și Sorcova**.

Colindatul este cel mai reprezentativ și cel mai bogat obicei. Termenul derivă din *calendae*. Există două feluri de colinde: colindul cu mască și colindul propriu-zis.

Colindul cu măști este cea mai veche formă de colind. Acesta datează din perioada pre-creștină. La noi, măștile de animale întâlnite sunt ursul, cerbul și capra. Cetele de colindători cântă și dansează de la o casă la alta, în timp ce un colindător este mascat în urs, capră sau cerb. Acesta are rolul de a dansa și de a atrage atenția gazdelor.

Ursul este obicei caracteristic zonei Moldovei și se practică de Anul Nou.

Capra este un obicei întâlnit în toate zonele țării. Acesta ține de la Crăciun până de Anul Nou. Denumirea obiceiului variază de la o zonă la alta: *cerb* în Hunedoara, *țurcă* în Moldova, *brezaia* în Muntenia și Oltenia. Un băiat este îmbrăcat într-un cojoc sau un covor de perete. Acesta ține în mână un cap de capră confecționat dintr-un lemn, cioplit și învelit în hârtie colorată. Însotit de alți băieți, colindă din casă în casă, dansând în pragul ușii.

Se presupune că dansul caprei provine din ceremoniile sacre arhaice care erau închinat morții și renașterii. Pentru prima dată, acest obicei a fost menționat de Dimitrie Cantemir în *Descrierea Moldovei*.

La răsăritul soarelui, oamenii urcau pe munte cu torțe aprinse și se închinau Soarelui. Cântau și dansau până la apus, când se întorceau la casele lor.

 APLICĂ

Solfegiați pe una sau două voci cântecul caprei.

Vi - ne ca - pra de la mun - te Cu ste - lu - țe al - be - n frun - te,
 Ța, ța, ța, că - pri - ța, ța, ța, ța, ța că - pri - ță, ța.

Colindatul propriu-zis se face în grupuri, atât de către copii, cât și de către adulți. Primii care merg la colindat sunt copiii. Aceștia sunt răsplătiți cu mere, nuci, covrigi. Colindatul este continuat în seara de Ajun cu cete de fete și flăcăi, apoi de adulți. Se colindă din ajunul Crăciunului până dimineață.

Colindele sunt răspândite pe întreg teritoriul țării, având caracteristici specifice fiecărei zone în parte. Liniile melodice sunt, în general, scurte, având însă un număr foarte mare de strofe. Textul colindelor este în funcție de vârsta colindătorilor.

 ȘTIAȚI CĂ...

➤ Romanii au adus cu ei **Cultul lui Mithra** care se sărbătorește pe 25 decembrie. Era o sărbătoare închinată Soarelui invincibil (Sol Invictus). Odată cu cucerirea romană, elementele acestui cult s-au suprapus peste cultul solar.

➤ **Saturnaliile** se desfășurau între 17 și 23 decembrie. Era momentul în care romanii se închinau zeului Saturn și soției sale, Ops, care simboliza rodnicia pământului. Saturn a fost comparat de romani cu Zamolxe. De Saturnalii, ordinea și legea erau întoarse pe dos. Stăpânii își serveau sclavii și respectul față de lege dispărea. Erau sacrificați porci, iar capetele acestora erau așezate pe altarele zeului Saturn.

➤ **Calendele lui Ianuarie** era sărbătoarea cea mai prețuită de romani. Aceasta semnifică începutul anului. Romanii își transmiteau urări de sănătate și belșug și își făceau cadouri fructe dulci, bani și dulciuri pentru ca noul an să fie unul „dulce și prosper”. Există obiceiul de a se împărți ramuri de laur verde sau de palmier, de care se prindeau darurile. Cercetătorii în domeniu susțin că de aici ar fi ajuns la noi obiceiul *Sorcova*.

Intonează colinda *Bună seara la fereastră*.

Bu-nă sa - ra la fe-reas - tră, Bu-nă sa - ra la fe - reas - tră,
La bo-ieri, la dum - nea - voas - tră, dum - nea - voas - tră.

APLICĂ

Cântecul de stea are un caracter religios. Cântecurile de stea nu au refren, spre deosebire de celelalte colinde sau de alte genuri muzicale.

Învățați colinda *Steaua sus răsare*. **Acompaniați-vă** cu clopoței.

Andante

Stea - ua sus ră - sa - re, ca o tai - nă ma - re,
Stea - ua lu - mi - nea - ză și a - de - ve - rea - ză.

Chiraleisa este un obicei practicat de copii. Denumirea provine din limba greacă: *Kirie eleison* = Doamne miluiește. Urarea este strigată de copii. În unele zone are și melodie. Modal, colindele cântate de copii se încadrează la oligocordii, iar ritmul este specific folclorului copiilor.

Plugușorul și **Sorcova** sunt obiceiuri practicate în prima zi de Anul Nou. Acestea invocă belșugul și prosperitatea pentru gospodăriile celor care deschid poarta colindătorilor.

Plugușorul este un vechi obicei agrar însoțit de strigături, pocnete de bici, sunete de clopoței și un buhai, confecționat dintr-un butoiăș la care se leagă o funie. Prin tragerea degetelor pe funie, buhaiul scoate sunete care imită mugetul boilor.

Sorcova este un alt obicei specific sărbătorilor de iarnă. Acest obicei era întâlnit și la romani. Se practică în ajunul Anului Nou în Muntenia, Dobrogea și Oltenia. Denumirea este de origine slavă: *surova* – tânăr. În vremea precreștină era folosită o ramură înmugurită de pom. Acest obicei era întâlnit la romani la *Calendele lui Ianuarie*.

APLICĂ

Învață următorul cântec, care aparține obiceiurilor de iarnă. **Acompaniază-te** cu instrumente de percuție, cum ar fi: clopoței, zurgălăi, tamburină.

Mâine anul se-nnoiește

Armonizat de Gheorghe Cucu

Moderato

Mâi-ne a-nul se-n-no - ieș - te plu-gu-șor-ru-l se por - neș - te,
plu-gu-șor cu șa - se boi, Plu-gu-șor mâ - nat de noi.

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ În vremea verii, când semănăturile sunt primejduite de secetă, oamenii de la țară îmbracă o copilă mai mică, de vreo zece ani, cu o cămașă făcută din frunze de copaci și buruieni. Celelalte copile și copii de aceeași vârstă o urmează și se duc cântând și jucând prin împrejurimi, iar oriunde sosesc, femeile în vârstă au obicei să le toarne apă rece pe cap. Cântecul pe care-l cântă este cam așa: *Păpălugă! Suie-te la cer, deschide-i porțile, trimite de acolo ploaia aici, ca să crească bine secara, grâul, meiul și altele.*

INREGISTRĂRILE TALE

➤ Imprimați interpretările personale ale cântecelor învățate în această lecție. Discutați despre calitatea interpretării: despre momentele reușite, dar mai ales despre cele care ar putea fi îmbunătățite.

1. **Intonați** următoarele colinde:

Domnul Iisus Hristos

Allegretto

1.No - uă azi ne-a ră - să - rit
2.Din fe - cioa - ră s-a năs - cut
3.Cu scu - te - ce s-a-n - fă - șat
4.Cum e ro - bul s-a sme - rit

Dom - nul Ii - sus Hris - tos. Me - si - a cel
Și cu lap - te
Și în bra - țe
Și pe noi ne-a

mult do - rit, Dom - nul Ii - sus Hris - tos.
a cres - cut
s-a pur - tat
mân - tu - it

Florile dalbe

Moderato

1. Ia scu - lați voi bo - ieri mari, Flo - ri - le dal - be,
2. Că vă vin co - lin - dă - tori, Flo - ri - le dal - be,
3. Vă u - răm s-a - veți de toa - te, Flo - ri - le dal - be,

Ia scu - lați voi bo - ieri mari, Flo - ri - le dal - be.
Noap - tea pe la cân - tă - tori, Flo - ri - le dal - be.
Via - ță lun - gă, să - nă - ta - te, Flo - ri - le dal - be.

Creăți două melodii pe versurile de mai jos. Interpretați melodiile în cadrul proiectului de iarnă.

„Iarna are-o față albă
Fata are-n sân o salbă
De frumoase flori de crin
Și zăpadă pe-a ei față
Și păr luciu de argint.”

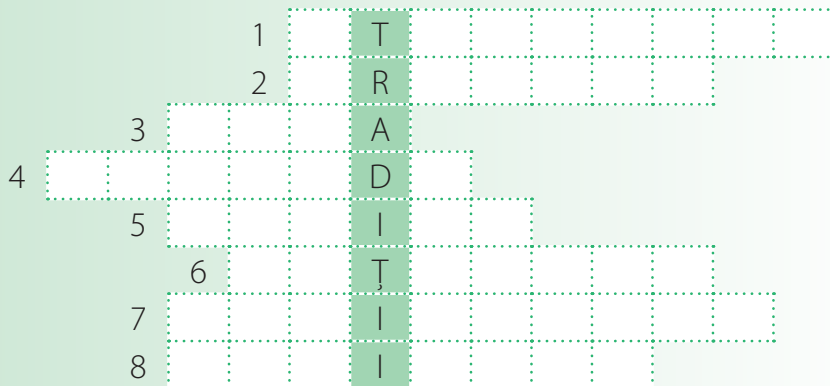
Vasile Alecsandri

„... Iarna-i grădinar, când vrea
Pune albe flori la geamuri,
Fără frunze și cotoare,
Fără chiar să aibă soare,
Numai cum le știe ea.
Mie-mi plac, că sunt de gheață,
Dar când suflă, pier din față.”

George Coșbuc

I. **Completează** următorul rebus.

- Măsura de 7 timpi
- Mod pe *mi* alcătuit din sunete naturale
- Dans popular care se dansează în toată țara, în cerc.
- Se cântă în Ajunul Crăciunului.
- Mod popular heptacordic pe *la*
- Dans popular caracteristic zonei Hațegului
- Însoțesc dansurile.
- Folclorul are caracter ...

II. **Asociază** modurile heptacordice cu denumirile lor.

Modul	Scara muzicală
Mixolidian	
Dorian	
Eolian	
Frigian	

III. **Scrie** titlurile a patru cântece învățate: două în cinci optimi și două în șapte optimi.

Punctaj obținut în funcție de numărul răspunsurilor corecte	Număr de răspunsuri corecte:		
	I	II	III
8	8	4	4
7	7		
6	6	3	3
5	5		
4	4	2	2
3	3		
2	2	1	1
1	1		
Din oficiu	2	2	2
Punctaj maxim	I	8 răs. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	II	4 răs. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	III	4 răs. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
Autoevaluare 10 + 10 + 10 = 30/3 = 10 p.			

Realizează împreună cu toți colegii un spectacol care să cuprindă cântece, poezii și o scenetă cu titlul *Vin colindătorii*. Personajele vor fi membrii unei familii care merg la țară de Crăciun. Aceștia vor participa la organizarea activităților din Ajun, vor colinda, vor cânta lângă bradul de Crăciun, vor merge cu Steaua, cu Ursul etc. Vei putea introduce în proiect și următoarele melodii din repertoriul universal, pe care le vei învăța după auz.

Crăciun binecuvântat – Lloyd Larson

A ve-nit Cră - ciu - nul bi - ne - cu - vân - tat I - i - sus se naș - te,
 Ca să fi - e pa - ce, pa - ce pe Pă - mânt Su - fle - tul tău veș - nic

Bu - cu - ră - te - n - dat' Săr - bă - toa - rea - i ma - re, Dom - nul s - a năș - cut
 Să ră - mâ - nă sfânt Să ai să - nă - ta - te, Dru - mul lu - mi - nat,

Bi - ne - cu - vân - ta - re Su - fle - tu - lui blând Nu ui - ta că Dom - nul
 În - țe - lept în toa - te, Bi - ne mă - su - rat.

As - tăzi s - a năș - cut, A ve - nit cu pa - ce și cu su - flet bun, A ve -
 nit Cră - ciu - nul bi - ne - cu - vân - tat, Îți do - rim ca as - tăzi
 să te bu - curi iar. Prie - te - nii de - a - proa - pe să îi vezi în prag,
 Iar cei de de - par - te Să te su - ne iar.

Noapte de vis – Franz Gruber (Deasupra portativelor ai notația pentru acompaniamentul la chitară.)

C Bm C

1.Noap - te de vis, timp___ prea sfânt Toa - te dorm pe pă - mânt.
2.Noap - te de vis, timp___ prea sfânt Dum - ne - zeu râ - de blând.

F C F C

Do - uă i - nimi ve - ghea - ză, Prun - cul dul - ce vi - sea - ză,
Piep - tu-i var - să iu - bi - re, Lu - mii dă mân - tu - i - re,

D C G C

În - tr-un lea - găn de cânt,___ În - tr-un lea - găn de cânt. ___
Pa - ce-n ea a - du - când,___ Pa - ce-n ea a - du - când. ___

Once upon a December – Stephen Flaherty

Dan - cing bears, paint - ed wings, things I al - most re - mem - ber. And a song

some - one sings, once u - pon a De - cem - ber. Some - one holds me safe and

warm, hor - ses prance through a sil - ver storm. Fig - ures

dan - cing grace - ful - ly a cross my me - mo - ry. ry.

1. 2.

Unitatea 4

Organizări sonore tonale

Jean-Philippe Rameau
(1683 – 1764)

Compozitor și muzicolog francez, este unul dintre cei mai importanți compozitori preclasiici. A perfecționat stilul lui Jean-Baptiste Lully în ceea ce privește opera. A introdus mai multe dansuri franceze în suita instrumentală. A contribuit la definirea limbajului tonal.

„Domnul Rameau este considerat de toți cunoscătorii ca unul dintre cei mai mari muzicieni care au existat vreodată”.

Baronul Grimm
Scrisoarea către Gottsched, 1752

? ȘTIATI CĂ...

➤ Din punct de vedere istoric, tonalitatea a apărut în muzică treptat. Unul dintre muzicienii care au avut un rol determinant în apariția sistemului tonal a fost compozitorul și muzicologul francez Jean-Philippe Rameau.

Anul 1722 reprezintă un an deosebit de important pentru tonalitate. Este anul în care J.-P. Rameau a publicat tratatul de armonie, lucrare teoretică fundamentală pentru noul concept muzical.

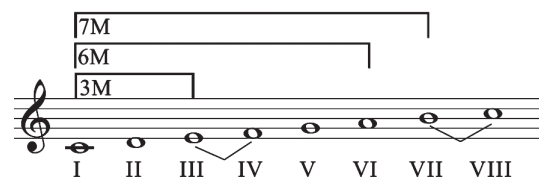
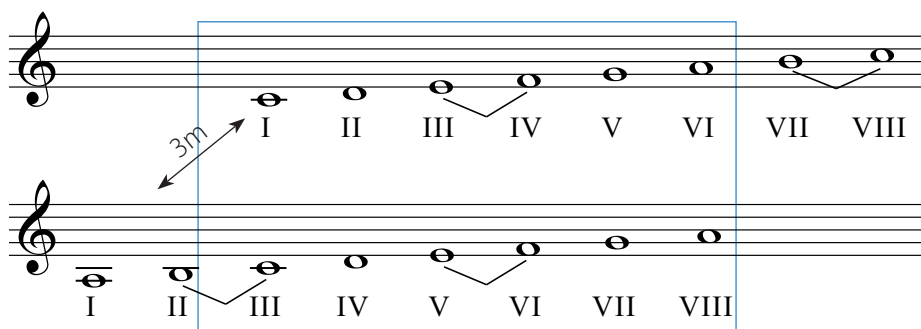
AMINTEȘTE-ȚI!

Tonalitatea reprezintă totalitatea sunetelor muzicale dintr-o lucrare muzicală sau dintr-un fragment muzical care gravitează spre un centru sonor denumit **tonică**.

Gama reprezintă ordinea succesivă ascendentă sau descendentă a sunetelor unei tonalități, pornind de la tonică și terminând cu repetarea acesteia la octavă.

Arpegiul unei tonalități este succesiunea treptelor I, III, V, VIII.

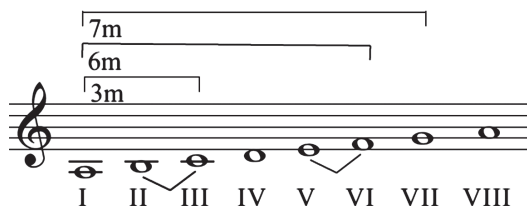
Tonalitățile care au același material sonor, dar se deosebesc prin tonică, se numesc **tonalități relative**. Distanța dintre tonalitatea majoră și relativa ei minoră este de terță mică descendentă.

Gamele majore sunt alcătuite din cinci tonuri și două semitonuri așezate între treptele III-IV și VII-VIII.

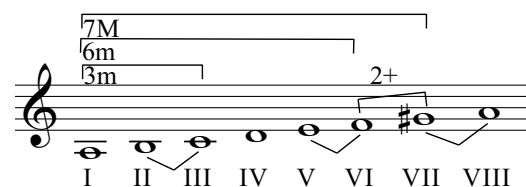
Gamele minore au trei variante:

Varianta naturală, cu semitonuri între treptele II-III și V-VI.

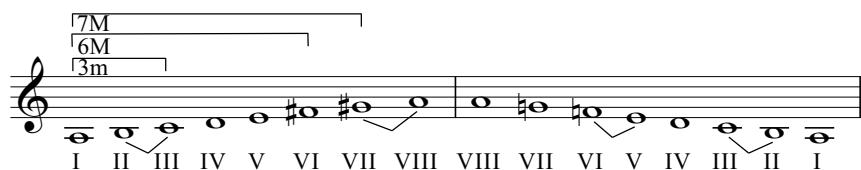

Varianta armonică, obținută prin alterarea suitoare a treptei a VII-a. Semitonurile se găsesc între treptele II-III, V-VI și VII-VIII.

Caracteristic acestei variante este existența secundeii mărite între treptele VI-VII.

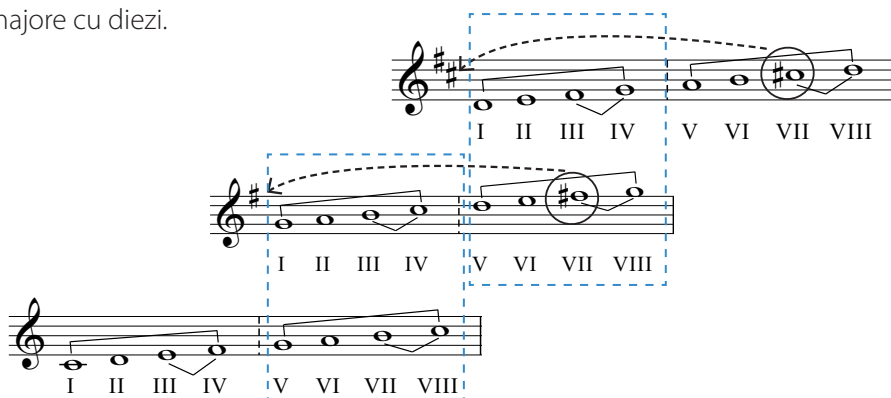

Varianta melodică, obținută astfel: ascendent (în urcare) prin alterarea suitoare a treptelor a VI-a și a VII-a, având semitonurile între treptele II-III și VII-VIII; descendent (în coborâre): revine la structura variantei naturale.

DESCOPERĂ!

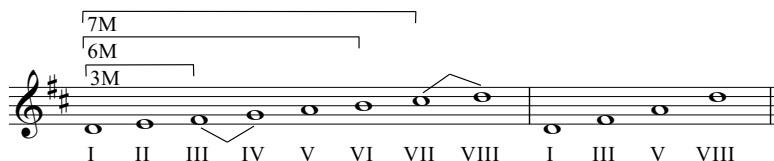
Observă, descoperă și analizează modul în care pot fi construite gamele majore cu diezi.

REȚINE!

Orice gamă poate fi împărțită în două tetracorduri. Pentru a construi game majore cu diezi, pornim de la hama **Do major**, copiem tetracordul superior și construim în continuarea lui încă un tetracord, respectând locul tonurilor și al semitonurilor, precum și distanța de un ton între cele două tetracorduri, ca în exemplul de mai sus.

Structura gamei **Re major** este următoarea:

APLICĂ!

1. **Activitate individuală.** Intonează ascendent (în urcare) și descendent (în coborâre) gama **Re major**. Apoi intonează arpegiul gamei.

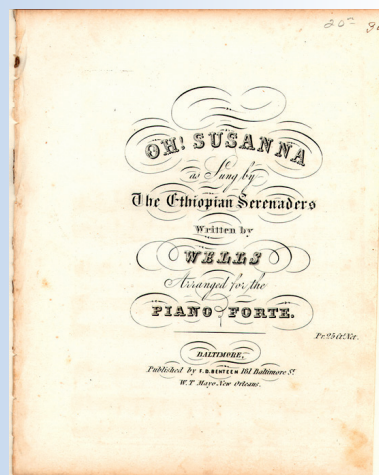
2. **Activitate în colectiv.** **Solfegiați** ambele voci ale cântecului *Oh! Susanna*, de Stephen Foster. Apoi **citiți** silabic textul, respectând ritmul melodiei. **Intonați** melodia pe două voci. Atenție la emisia vocală, dicție, controlul intonației, frazare și gesturile dirijorale. Concepeți un acompaniament la chitară.

ȘTIAȚI CĂ...

➤ Prin respectarea caracteristicilor gameilor, putem construi game începând de pe orice sunet.

Dicționar

Tetracord = patru sunete consecutive, ascendente sau descendente

Prima copertă a partiturii cântecului *Oh! Susanna*, publicată în 1848

ȘTIAȚI CĂ...

➤ Melodia *Oh! Susanna* se numără printre cele mai populare piese americane scrise vreodată.

AUDIȚII

- Auziți pe internet, în diferite interpretări, cântecul *Oh! Susanna*.
- Discuțați în clasă despre forma cântecului și despre instrumentele muzicale folosite pentru acompaniament.
- Realizați un acompaniament instrumental folosindu-vă de chitară, blockflöte și de diferite instrumente de percuție.

Barbu Lăutarul
(1780 – 1858)

Unul dintre cei mai populari cântăreți români de la începutul secolului al XIX-lea. A cântat la mai multe instrumente, printre care: vioară, nai, cobză. A contribuit la formarea și îmbogățirea muzicii lăutărești. 40 de ani a fost starostele lăutarilor din Moldova.

Dictionar

transpoziție = transcrierea sau intonarea unui cântec pornind de pe un alt sunet

ambitus = întinderea vocii, de la cel mai grav până la cel mai înalt sunet ce poate fi redat

AUDIȚII

Anton Pann – *Până când nu te iubeam*

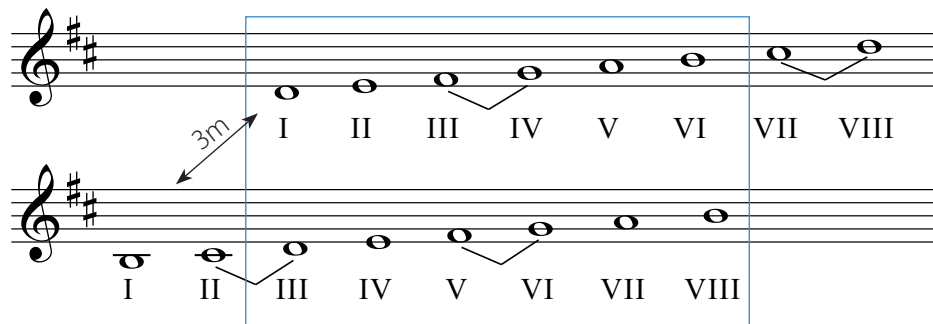
Anton Pann – *Leliță Săftiță*

Portofoliu

- ✓ Documentează-te cu privire la activitatea lui Barbu Lăutarul. Discută cu colegii în clasă despre viața și activitatea lui.
- ✓ Audiază cântece compuse de Anton Pann. Scrie în câteva rânduri impresia sonoră pe care ți-au lăsat-o piesele ascultate.
- ✓ Transpune intuitiv cântecul *Barbu Lăutarul* în altă tonalitate minoră, care să corespundă ambitusului tău.

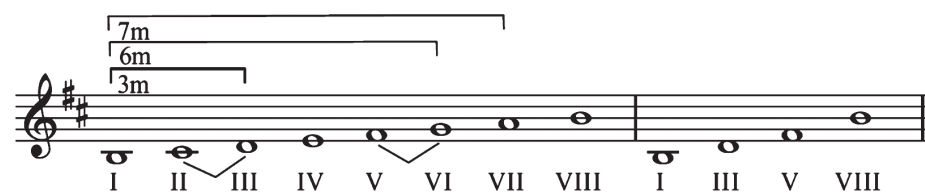
DESCOPERĂ!

Observă și descoperă relația dintre cele două game care au același material sonor.

REȚINE!

Tonalitatea *si minor* este relativa tonalității Re major deoarece au același material sonor, dar se deosebesc prin tonică. Varianta *naturală* a gamei *si minor* are semitonuri între treptele II-III și V-VI. Terța, sexta și septima care se formează pe tonică sunt mici.

APLICĂ!

1. **Activitate individuală.** Intonează ascendent, apoi descendent gama *si minor natural*. Apoi intonează arpegiul gamei.

2. **Solfegiază** cântecul *Barbu Lăutarul* de Anton Pann. **Citește** textul respectând ritmul melodiei. **Intonează** cântecul cu text.

Barbu Lăutarul

DESCOPERĂ!

Solfegiază și cântă cu text melodia populară *Foaie verde ghiocel*. Observă alterațiile care apar și descoperă tonalitatea în care este scris cântecul.

Moderato

1. Foa - ie ver - de fi - ri - cel, Fi - ri - cel de ghi - o - cel,
 2. Nu pu - tui să dorm de - fel, Nu pu - tui să dorm de - fel

Sus, în co - dru pe mun - cel, Mă du - sei să dorm ni - țel,
 De mi - ro - sul fă - nu - lui, De - a - di - e - rea vân - tu - lui,

Sus, în co - dru pe mun - cel, Mă du - sei să dorm ni - țel.
 De tro - po - tul mur - gu - lui, De gla - sul hai - du - cu - lui.

REȚINE!

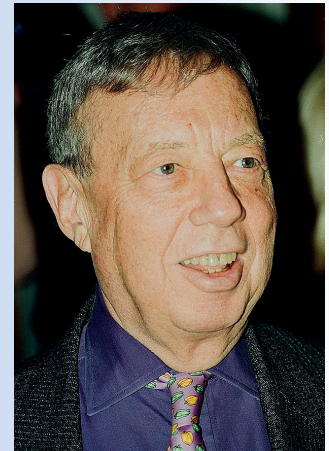
Gama *si minor armonic* se obține prin alterarea *suitoare a treptei a VII-a*. Semitonurile se găsesc între treptele II-III, V-VI și VII-VIII. Caracteristica principală a gamei o constituie apariția secunde mărite între treptele VI-VII.

APLICĂ!

1. **Intonează** ascendent, apoi descendent gama **si minor armonic**.
2. **Solfegiază** și **interpretează** cu text cântecul *Ritmul vieții* de Cy Coleman.

Concepe un acompaniament ritmic folosind diferite instrumente de percuție.

Am por - nit pe stra - dă su - pă - ra - tă, cu pro - ble - me mii și
 mii în gând, Din - tr - o - da - t - o vo - ce mi - nu - na - tă
 îmi șop - teș - te „Hai, zâm - beș - te - a cum! Via - ța e fru - moa - să, nu ui -
 ta, zâm - beș te, La - să gri ji - le sa stea de - o - par te, Nu ui - ta, tot ce ne - n - con
 joa - r - a - cum Da! E mi - nu - na - tă via - ța, Nu ui - ta, Nu!”

Cy Coleman
(1929 – 2004)

Pianist și compozitor american. A cântat și a compus muzică de jazz și muzică clasică. A fost pasionat de muzica folclorică a zonei de unde provenea.

ÎNREGISTRĂRILE TALE

▶ Imprimați cântecul *Ritmul vieții* de Cy Coleman, intonat de voi. Discutați despre calitatea interpretării: despre momentele reușite, dar mai ales despre cele care ar putea fi îmbunătățite.

AUDIȚII

▶ Audiți pe internet piesa muzicală *The Rhythm of Life* de Cy Coleman, în interpretări diferite. Alegeți interpretarea care vă place mai mult. Argumentați alegerea făcută.

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Cântecul de leagăn este o creație a adulților pentru copii. A apărut din necesitatea liniștirii copiilor mici. Cântecul de leagăn este o specie a cântecului epic. Cântecurile de leagăn sunt cântate, în general, de mame sau de alte persoane feminine. Tematica exprimă sentimentele materne și aspirațiile mamei în ceea ce privește viitorul copilul. Cercetările din ultimii ani au scos la iveală faptul că un cântec de leagăn nu are doar rolul de a adormi, ci și pe acela de a calma durerile.

🎧 ÎNREGISTRĂRILE TALE

➤ Imprimați cântecul folcloric *Puișorul meu*, interpretat de toată clasa. Discutați despre calitatea interpretării: despre momentele reușite, dar mai ales despre cele care ar putea fi îmbunătățite.

Portofoliu

- ✓ Alege una dintre tonalități în care poți cânta mai ușor.
- ✓ Transpune cântecul de leagăn în tonalitatea respectivă.

🔍 DESCOPERĂ!

Observă alterațiile și descoperă tonalitatea în care este scrisă melodia următorului cântec de leagăn. Analizează forma cântecului.

$\text{♩} = 70$

Na - ni, na - ni, pu - iul ma - mii Dormi cu ma - ma pu - i - șor.

Dormi u - șor Na - ni, na - ni, na - ni pu - iul ma - mii

Dormi cu ma - ma pu - i - șor. ma - ma pu - i - șor.

👁️ REȚINE!

Gama **si minor melodic** se obține astfel: ascendent (în urcare) prin alterarea *suitoare a treptelor a VI-a și a VII-a*, având semitonurile între treptele II-III și VII-VIII; descendent (în coborâre): revine la structura variantei naturale.

I II III IV V VI VII VIII VIII VII VI V IV III II I

🔗 APLICĂ!

1. **Activitate individuală. Intonează** ascendent, apoi descendent gama **si minor melodic**.

2. **Solfegiați și cântați** cu text ambele voci ale cântecului folcloric *Puișorul meu*. Împărțiți clasa în două grupe. Prima grupă va interpreta vocea I, iar a doua grupă va interpreta vocea a II-a. Apoi, schimbați rolurile: grupa I va interpreta vocea a II-a, iar grupa a II-a va interpreta vocea I.

1. Frun - zu - li - ță Și-o sul - fi - nă, Pu - i - șo - rul meu. —

2. Eu mă plec, e - le se - n - chi - nă,

3. Eu mă plec să le mi - ros, —

1. Cresc trei flori în - tr-o gră -

2. Mă cu - nosc că sunt stră -

3. E - le se plea - că mai

di - nă, Pu - i - șo - rul meu. —

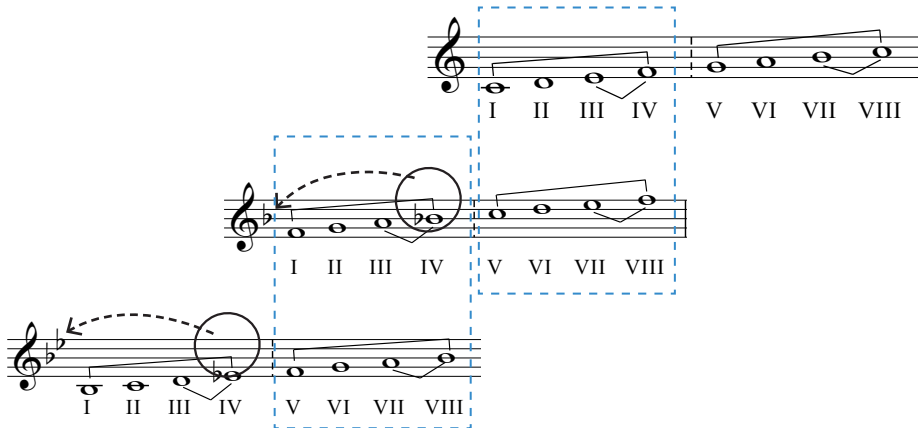
i - nă,

jos, —

3. **Intonează**, pe rând, ascendent, apoi descendent, gamele **si minor natural**, **armonic** și **melodic**. **Caracterizează** impresia sonoră pe care ți-o lasă intonarea fiecărei game, folosind un singur cuvânt. Ex.: si minor natural = liniște.

DESCOPERĂ!

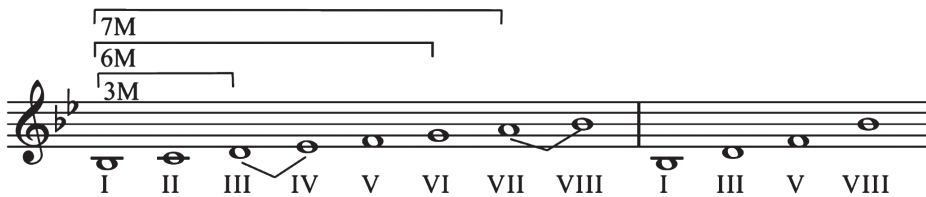
Analizează modul în care pot fi construite gamele majore cu bemoli.

REȚINE!

Pentru a construi game majore cu bemoli, pornim de la gama **Do major**, copiem primul tetracord al gamei și construim înaintea lui, descendent, încă un tetracord, respectând locul tonurilor și al semitonurilor, precum și distanța de un ton între cele două tetracorduri, ca în exemplul de mai sus.

Tonalitatea **Si bemol major** are la cheie doi bemoli. Semitonurile sunt între treptele III-IV și VII-VIII.

APLICĂ!

1. **Activitate individuală.** Intonează ascendent, apoi descendent gama **Si bemol major**.

2. **Activitate în colectiv.** **Tactați** măsura de 2/4 și **solfegiați** cântecul *Soare de vară* de Wolfgang Amadeus Mozart. **Intonați** cântecul cu text. **Formați** trei grupe: A, B și C. **Intonați** melodia în canon. **Urmăriți** intrarea succesivă a vocilor.

Allegro

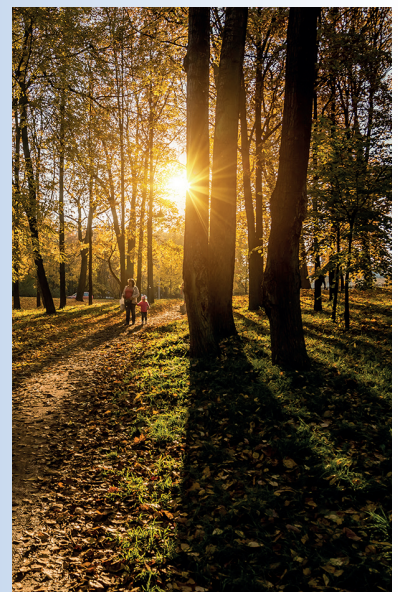
A Soa - re de va - ră A - dă - ne ia - ră
 A - dă-n gră - di - nă Zum - zet de-al - bi - nă,
 Jo - cul să-n - tin - dem, Flu - turi să prin - dem

B

C Flu - turi de a - ur, flori pe col - nic.
 Chea - mă-n dum - bra - vă cu - cul voi - nic.
 Și că - tre ti - ne drum să le dăm.

Portofoliu

✓ Compune o melodie în Si bemol major.

AUDIȚII

Johannes Brahms – Concertul nr. 2 pentru pian, în Si bemol major

Ludwig van Beethoven – Concertul pentru pian, în Si bemol major nr. 2

DESCOPERĂ!

Observă și descoperă relația dintre cele două game care au același material sonor.

REȚINE!

Tonalitatea *sol minor* este relativă tonalității Si b major deoarece au același material sonor, dar se deosebesc prin tonică. Varianta *naturală* a gamei *sol minor* are semitonuri între treptele II-III și V-VI. Terța, sexta și septima ce se formează pe tonică sunt mici.

APLICĂ!

1. **Activitate individuală.** Intonează ascendent și descendent gama și arpegiul tonalității *sol minor natural*.

2. **Solfegiază** cântecul *Michelle* de John Lennon și Paul Mc Cartney. **Citește** textul respectând ritmul melodiei. **Interpretează** cântecul cu text, respectând intonația și frazarea. **Analizează** forma cântecului. **Concepe** un acompaniament melodic la chitară.

Michelle este o melodie a trupei The Beatles. Melodia a fost compusă de Paul McCartney și John Lennon. Cântecul este o baladă de dragoste. A fost hit în Belgia, Franța, Norvegia, Olanda și Noua Zeelandă.

Mich - elle, ma belle These are words that go to - geth - er
 Mich - elle, ma belle Sont les mots qui vont tres bien en -

1. well My Mich - elle. 2. semble, tres bien en-semble I

love you, I love you I love you That's all I want to say. —

Un-til I find a way I will say the on - ly

words I know that you'll un - der - stand.

AUDIȚII
The Beatles – Michelle

DESCOPERĂ!

Solfegiază pe rând fiecare voce a cântecului *Revedere* de D. G. Kiriac, pe versuri de Mihai Eminescu. Observă armura tonalității și alterațiile de pe parcursul melodiei. Descoperă tonalitatea cântecului.

1. Co - dru - le, co - dru - țu - le, Ce mai faci dră -
 2. Ia, eu fac ce fac de mult, Iar - na vis - co -
 3. Și mai fac ce fac de mult, Va - ra doi - na

gu - țu - le? Că de când nu ne-am vă - zut
 lul as - cult Cren - gi - le-mi ru - pân - du - le,
 mi-o as - cult Pe că - ra - rea spre iz - vor

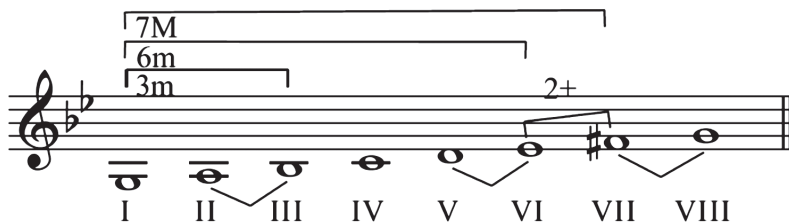
Mul - tă vre - mă a tre - cut Și de când m-am
 A - pe - le - as - tu - pân - du - le, Tro - ie - nind că -
 Ce le-am da - t-o tu - tu - ror Um - plân - du - și co -

de - păr - tat Mul - tă vre - me am um - blat.
 ră - ri - le Și go - nind cân - tă - ri - le.
 - fe - i - le, Mi-o cân - tă fe - me - i - le.

REȚINE!

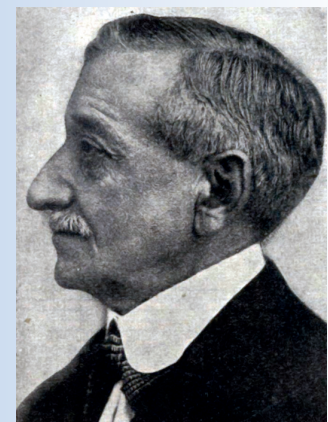
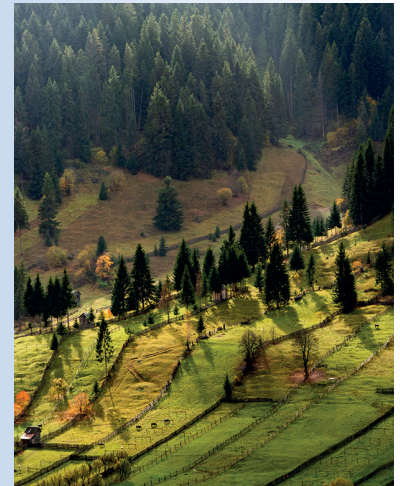
Gama **sol minor armonic** se obține prin *alterarea suitoare a treptei a VII-a*. Semitonurile se găsesc între treptele II-III, V-VI și VII-VIII. Caracteristica principală a gamei o constituie apariția secundeii mărite între treptele VI-VII.

APLICĂ!

1. **Activitate individuală.** Intonează ascendent, apoi descendent gama **sol minor armonic**.

2. **Activitate în colectiv.** Solfegiați pe două voci cântecul *Revedere*. Atenție la intonație, dicție, frazare, la semnalul de debut și de încheiere.

Dumitru Georgescu-Kiriac
(1866 – 1928)

Dumitru Georgescu-Kiriac a fost un compozitor, profesor, dirijor de cor și folclorist român.

Studiază mai întâi la Conservatorul din București (1880-1885), apoi la Conservatorul de la Paris.

După reîntoarcerea în țară, Dumitru Georgescu-Kiriac pune bazele Societății corale „Carmen” (1901-1928), al cărei dirijor va fi timp de aproape trei decenii, în același timp dirijând corul bisericii Sf. Spiridon-Nou și ansamblul coral la Conservatorul bucureștean (1900-1928). A fost membru fondator al Societății Compozitorilor Români (1920), activând în favoarea înființării arhivei de folclor a societății.

Portofoliu

✓ Audiază cântecul *Copacul*, de Zsolt Kerestely, în interpretarea Angelei Gheorghiu și a lui Aurelian Andreescu. Compară cele două interpretări în câteva fraze.

DESCOPERĂ!

Observă cântecul *Copacul* de Zsolt Kerestely și descoperă tonalitatea. Analizează forma. Scrie în caiet gama tonalității.

Co - pa - cul demn se - nal - ță în gră - di - na mea În - căr -
demn se - nal - ță în gră - di - na mea A - me -
cat de roa - de și de noap - te grea Au în - cer - cat duș - mani să - l cul - ce
tit de roa - de, de lu - mi - nă grea A - cest co - pac e rupt din tru - pul
1. la pă - mânt Și să - l ți - nă - n - ge - nun - cheat. Co - pa - cul veș - nic pe pă - mânt.
2. tă - rii sfânt Și - o fi

REȚINE!

Gama **sol minor melodic** se obține astfel: ascendent (în urcare) prin *alterarea suitoare a treptelor a VI-a și a VII-a*, având semitonurile între treptele II-III și VII-VIII; descendent (în coborâre): revine la structura variantei naturale.

APLICĂ!

1. **Intonează** ascendent, apoi descendent gama **sol minor melodic**.

2. **Activitate în colectiv.** Se împarte clasa pe două voci. **Solfegiați, citiți** textul respectând ritmul cântecului *Sub răchita rămurată* și **intonați** melodia pe două voci.

1. Sub ră - chi - ta ră - mu - ra - tă, Tra, la, la, la,
2. Ce - a fost ver - de - a veș - te - jit, _____
3. Ce - a fost floa - re a _____ us - cat, _____
la, la, Șa - de - o ba - bă su - pă - ra - tă,
Ce - a fost dul - ce - a a - mă - rât, _____
Și vre - mea s - a - n - tu - ne - cat. _____
Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la,
la, la, la, la, la, la, la, la, la, la,

1. **Activitate în colectiv. Solfegiați** fiecare voce a cântecului *Cucul*, apoi **solfegiați** pe două voci. **Citiți** textul respectând ritmul cântecului. **Intonați** melodia cu text.

În po - ia - na ver - de-i ve - se - li - e mul - tă!
 Cu bă - ieți și fe - te, cân - tă cu - cul, cân - tă!
 Cu - cu! cu - cu! a - ha! a - ha!
 O di - ri - di O di - ri - di - di - na, O di - ri - di - di - na, u - ha!

Răspundeți la următoarele întrebări:

- În ce tonalitate este scris cântecul?
- Pe care dintre portative apare refrenul?
- Care este forma cântecului?

2. **Activitate individuală. Transpune** cântecul *Hava Nagila* în sol minor. **Realizează** un acompaniament ritmic pentru cântec, folosind tamburina și trianglul.

Ha - va na - gi - la, ha - va na - gi - la
 ha - va na - gi - la ve - nis me - cha. cha.
 Ha - va ne - ran - ne - na, ha - va ne - ran - ne - na
 ha - va ne - ran - ne - na, ve - nis me cha etc.

3. **Activitate în colectiv. Solfegiați și intonați** cu text, în canon, cântecul *Blândă seară*, de Wolfgang Amadeus Mozart. **Urmăriți** intrarea succesivă a vocilor.

A
 Blân - dă sea - ră lin co - boa - ră,
 B
 Pri - vi - ghe toa - rea cân - tă ia - ră, Mi - ca fu - ga - ră cân - tă du - ios.
 C
 Pri - vi - ghe - toa - rea cân - tă ia - ră, Mi - ca fu - ga - ră, cân - tă du - ios.

4. **Intonează** pe rând, în urcare și în coborâre, gamele: sol minor natural, armonic și melodic. **Caracterizează** impresia sonoră, pe care ți-o lasă intonarea fiecărei game, printr-o culoare.

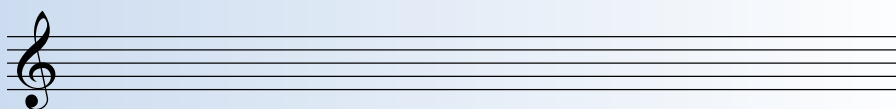
? ȘTIATI CĂ...

➤ *Hava Nagila* este o melodie populară israeliană. A fost compusă în 1915, când limba ebraică a început să fie din nou folosită ca limbă vorbită. Este considerată ca fiind prima melodie populară modernă, în limba ebraică. Traducerea titlului este *Să ne bucurăm*.

I. **Scrive** gama tonalității minore melodice, cu doi diezi, în urcare și în coborâre.

II. **Alege** varianta corectă.

1. *Gama reprezintă:*

- succesiunea treptelor I, III, V, VIII
- ordinea succesivă ascendentă sau descendentă a sunetelor unei tonalități, pornind de la tonică și terminând cu repetarea acesteia la octavă
- totalitatea sunetelor muzicale dintr-un cântec

2. *Orice tonalitate minoră armonică are semitonuri între treptele:*

- III – IV; VII – VIII
- II – III; V – VI
- II – III; V – VI; VII – VIII

3. *Tonalitatea si minor este relativa tonalității:*

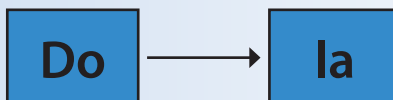
- Fa major
- Re major
- Si bemol major

4. *Tonalitatea sol minor are la armură:*

- Fa diez și do diez
- Si bemol și mi bemol
- Fa diez și si bemol

III. **Asociază** tonalitățile relative, după model.

Model:

Fa

si

sol

Sol

re

Sib

mi

Re

Punctaj obținut în funcție de numărul răspun- surilor corecte	Număr de răspunsuri corecte:		
	I	II	III
8	2	4	4
7			
6		3	3
5			
4	1	2	2
3			
2		1	1
1			
Din oficiu	2	2	2
Punctaj maxim	I	2 răs. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	II	4 răs. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	III	4 răs. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
Autoevaluare 10 + 10 + 10 = 30/3 = 10 p.			

Unitatea 5

Arhitectura

muzicală

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ În folclor, datorită transmiterii orale, din generație în generație, apar diverse variante ale aceluiași lucrări muzicale. Aceste prelucrări sunt influențate de dialectul limbii, de posibilitățile instrumentelor muzicale la care se cântă și de creativitatea interpretului.

➤ În muzica de jazz, datorită caracterului său improvizatoric, apar foarte multe variații ale temei de bază.

🎧 AUDIȚII

Observați diferențierile de ritm și de melodie, precum și modalitățile de dezvoltare a discursului muzical, în următoarele piese muzicale propuse ca audiție:

Niccolò Paganini – *Capriciul nr. 24* pentru vioară solo

Johannes Brahms – *Variațiuni pe o temă de Paganini*

Johannes Brahms – *Variațiuni pe o temă de Haydn*

Wolfgang Amadeus Mozart – 12 *Variațiuni pe tema Ah! Je vous dirai-je Maman*

Joseph Haydn – Simfonia nr. 94, *Surpriza*, partea a II-a

Maia Ciobanu – *Tăcere cu variațiuni* pentru clarinet, trombon, vioară, violoncel, pian și percuție

AMINTEȘTE-ȚI!

În clasa a VII-a am vorbit despre unele procedee de dezvoltare a discursului muzical. Printre acestea s-a numărat și variația. Amintește-ți, împreună cu colegii tăi, în ce constă variația în muzică.

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!

Observă următoarele fragmente din cele 32 de *variațiuni pentru pian* de Ludwig van Beethoven. Descoperă elementele de variație.

Moderato

Variațiunea 1

Piu mosso

Variațiunea 2

Energico

REȚINE!

În sens larg, prin variație se înțelege „înfățișarea deosebită sub care se poate prezenta unul și același lucru”. În sens muzical, variația înseamnă prelucrarea și dezvoltarea unei teme muzicale. Variația poate apărea în: melodie, ritm, metru, armonie, dinamică, nuanțe sau timbru.

Variația melodică apare în momentul modificării intervalelor dintre anumite sunete.

Tema **Variație melodică**

Variația ritmică se poate obține prin:
a. introducerea sau eliminarea pauzelor;

b. punctarea formulei ritmice din temă;

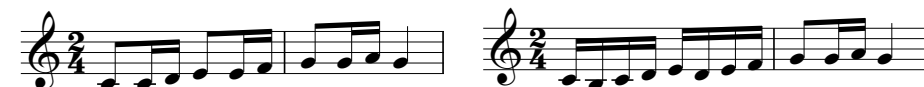
c. introducerea anumitor formule metro-ritmice:

• sincopa;

• contratimp.

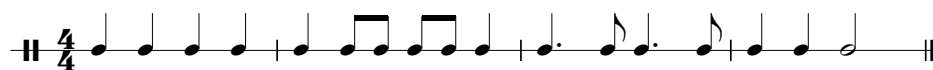
Variația ritmico-melodică se poate obține prin introducerea unor sunete muzicale în interiorul temei, având ca scop îmbogățirea liniei melodice.

APLICĂ!

1. Pornind de la explicațiile și exemplele de mai sus, **discutați** în clasă cum ați putea obține variațiile metrului, ale armoniei, ale dinamicii și ale timbrului unui discurs muzical.

2. **Realizează** cel puțin două procedee variaționale ritmice pentru următorul fragment ritmic.

3. **Realizează** două procedee variaționale ritmico-melodice pentru următorul fragment din „12 Variațiuni pe tema Ah! Je vous dirai-je Maman” de Wolfgang Amadeus Mozart.

3. Următorul fragment muzical este tema din *Capriciul 24 pentru vioară solo* de Niccolò Paganini. Pe această temă, Johannes Brahms a compus un concert pentru pian și orchestră intitulat *Variațiuni pe o temă de Paganini*. **Extrage** notele colorate și **crează** două variațiuni ritmico-melodice.

4. **Telefonul fără fir**. Unul dintre elevi sau cadrul didactic va compune un fragment melodic alcătuit din patru măsuri. Pe rând, cinci elevi vor trebui să facă variații ale fragmentului respectiv. Fiecare se va axa pe un singur fel de variație dintre cele enumerate: melodie, ritm, dinamică, nuanțe sau timbru.

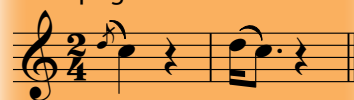
? ȘTIAȚI CĂ...

➤ În folclor, temele cântecelor pot fi îmbogățite cu unul sau mai multe sunete, numite ornamente. În portativele de mai jos sunt 3 exemple de note ornamentale. Fiecare portativ cuprinde 2 măsuri. Prima măsură reprezintă scrierea grafică a notelor ornamentale, iar cea de-a doua măsură reprezintă modalitatea de cânt.

Mordent

Apogiatura

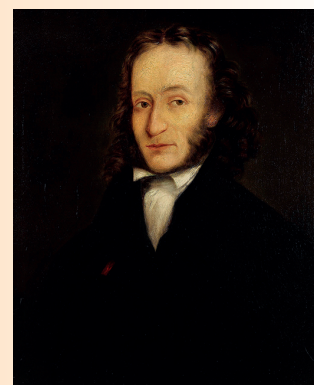

Grupetul

Video

Vizionează fragmentul din filmul *Paganini* – tema *Capriciului nr. 24*.

Niccolò Paganini
(1782 – 1840)

Violonist, violist, chitarist și compozitor italian. Este considerat unul dintre cei mai mari violoniști virtuozii din toate timpurile.

Portofoliu

✓ Realizează un exercițiu melodic cu structură bipartită. Apoi realizează o variație a acesteia care să cuprindă melodie, ritm, dinamică și nuanțe.

Adam de la Halle
(1240 – 1287)

Adam de la Halle, cunoscut și sub denumirea de „Adam le Bossu” (Adam cel Cocoșat), a trăit în secolul al XIII-lea și a fost un *truver*, adică poet-muzician. Creația lui muzicală și literară include: *chansons* și diferite *dezbateri poetice (jeux-partis)*, motete și rondeluri polifonice – în stilul polifoniei liturgice timpurii – și o piesă de teatru cu cântece, *Jeu de Robin et Marion* (cca 1282-1283), considerată cea mai veche piesă de teatru franceză, în stil laic, interpretată pe muzică. De altfel, Adam a fost membru în *Confrerie des jongleurs et bourgeois d'Arras*.

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Cel mai vechi rondo polifonic aparține trubadurului Adam de la Halle și se numește *A Dieu commant amouretes*, (*Lui Dumnezeu, ca iubitori de dragoste*). Compoziția este scrisă pentru trei voci.

🎧 AUDIȚII

Observă construcția de tip rondo a următoarelor lucrări muzicale propuse pentru a fi audiate în clasă.

- Adam de la Halle** – *Tant con je vivrai*
- Henry Purcell** – *Rondeau from Abdelazer*
- Brotto Lopez** – *Rondeau*
- W. A. Mozart** – *Rondo alla turca*
- The Police** – *Every Breath You Take*

🔑 DESCOPERĂ!

Audiati în clasă *Rondo alla Turca* de Wolfgang Amadeus Mozart. Descoperă de câte ori apare tema pe parcursul lucrării și dacă aceasta se păstrează de la început până la sfârșit, dacă suferă modificări sau dacă trece într-o altă tonalitate. Ce caracter are lucrarea muzicală?

Tema – Rondo alla Turca

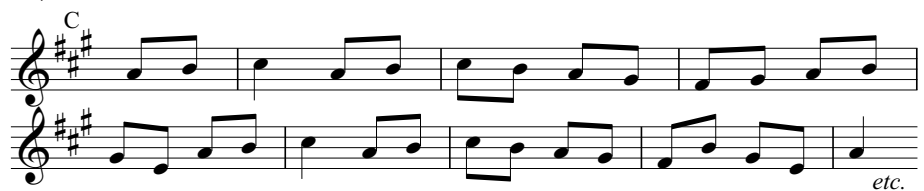
Allegretto

Cuplet 1

Cuplet 2

👁️ REȚINE!

Rondoul este un vechi dans popular francez, în măsura de 2/4, cu caracter vesel și care se dansează în cerc. De aici, denumirea de *rondo* (*en ronde* = în cerc).

Originile rondoului se găsesc în Antichitate, când poezia utiliza alternanța dintre o strofă principală și altele secundare.

În Franța secolelor XIII–XIV, denumirea de rondo reprezenta, în același timp, pe lângă dans, o poezie alcătuită din opt versuri și numele unor cântece polifonice franceze și italiene create de trubaduri ca Adam de la Halle. Încă din acea vreme, refrenul muzical cântat de cor alterna cu mai multe strofe interpretate de un solist.

În ceea ce privește dansul, din ansamblul de dansatori se desprindea un grup de soliști care executa mișcări de virtuozitate, după care ansamblul își relua pașii inițiali. Repetarea aceleiași melodii când se dansa în ansamblu a dus la apariția refrenului. Melodiile pe care dansau doar soliștii au devenit cuplete.

Utilizarea de către compozitori a principiului alternanței dintre *refren* și *cuplete* a generat forma de *rondo*. Aceasta este folosită în părțile finale ale sonatelor, concertelor, simfoniilor și ale altor lucrări instrumentale.

Rondoul este, în același timp, gen și formă muzicală. El este întâlnit atât în folclor, cât și în muzica cultă.

Structura formei de rondo

Refrenul în forma de rondo reprezintă ideea principală cu care începe și se încheie lucrarea muzicală. Se caracterizează prin:

- ◆ simplitate;
- ◆ claritate;
- ◆ foarte ușor de reținut;
- ◆ formă fixă.

Cupletele reprezintă ideile secundare care alternează cu refrenul și se caracterizează prin diversitate în ceea ce privește: melodia, ritmul, armonia.

Cupletele pot fi scrise în altă tonalitate decât cea a refrenului, iar dimensiunile lor pot varia.

Schemele formei de rondo

A B A C A D ... A coda	preluată din folclor în suita barocă
A B A C A coda	rondo mic – în forme de mici dimensiuni
A B A C A B A coda	rondo mare – în forme de mari dimensiuni

🔗 APLICĂ!

1. **Solfegiază** dansul popular francez *Rondo*. **Analizează** forma de *rondo*. Refrenul (A) va fi intonat de toată clasa. Strofele vor fi cântate de grupuri de elevi care vor avea rolul de soliști.

Allegretto

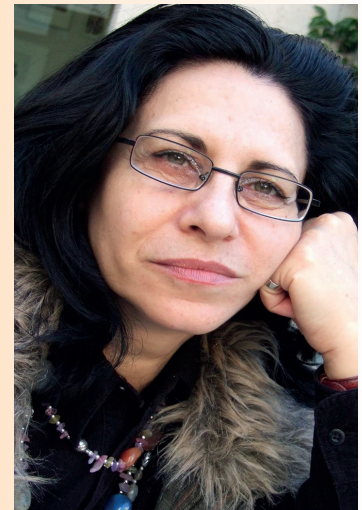
The musical score is written in treble clef with a key signature of one flat (Bb) and a 2/4 time signature. It consists of seven staves of music. The first staff is labeled 'A' and ends with a double bar line. The second staff is labeled 'B' and ends with a double bar line and the word 'FINE'. The third staff is labeled 'C' and ends with a double bar line. The fourth staff is labeled 'A' and ends with a double bar line. The fifth staff is labeled 'B' and ends with a double bar line. The sixth staff is labeled 'C' and ends with a double bar line. The seventh staff is labeled 'D.C. al FINE' and ends with a double bar line.

2. **Audiază** partea a treia din sonata *Patetica* de Ludwig van Beethoven. **Descoperă** forma de rondo și transcrie în caiet schema formei de rondo.

ȘTIAȘI CĂ...

➤ Inițial, refrenele se numeau *ritornello* (în limba italiană). Denumirea s-a păstrat până în zilele noastre, în muzica românească, populară și lăutărească, sub forma *ritornela*.

Maia Ciobanu

(n. 5 mai 1952, București)

Compozitoare de muzică contemporană și autoare de cărți, studii și lucrări despre muzică

„Orice formă muzicală are încrustat în ea principiul variațional.” – Maia Ciobanu

ȘTIAȘI CĂ...

➤ Rondelul, ca poezie, a apărut în Franța medievală sub denumirea de rondo. Numărul de versuri variază, dar „refrenul” devine primordial: el este ușor de reținut, echilibrat armonic, ușor de pus pe note și de cântat. Refrenul din forma de poezie rondel poate conține unul sau mai multe versuri.

Johann Sebastian Bach
(1685 – 1750)

Compozitor și organist german din perioada barocă. Este considerat unul dintre cei mai mari muzicieni ai lumii. Întreaga sa creație este apreciată datorită stăpânirii mijloacelor tehnice, expresive și pentru frumusețea lor artistică. A impus concertul pentru instrument/e și orchestră. A folosit pentru prima dată clavicinul ca instrument solistic.

Muzica este armonia și desfătarea sufletului.

Johann Sebastian Bach.

AUDIȚII

Identifică structura concertului audiind următoarele lucrări muzicale.

W. A. Mozart – *Concertul nr. 23 pentru pian și orchestră*, partea I

Frédéric Chopin – *Concertul nr. 1 pentru pian și orchestră*, partea a II-a

L. v. Beethoven – *Concert pentru pian și orchestră nr. 2*, partea a III-a

P. I. Ceaikovski – *Concertul nr. 1 pentru pian și orchestră*

Sigismund Toduță – *Concertul nr. 1 pentru orchestră de cameră*

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!

Audiți *Concertul pentru vioară în la minor* de Antonio Vivaldi. Descoperiți ce instrumente se aud cântând. Toate instrumentele sunt la fel de importante? Câte părți are concertul? După audiție, analizați tonalitatea, caracterul și tempoul părților.

Începutul temei din partea I

Începutul temei din partea a II-a

REȚINE!

Concertul este o compoziție muzicală scrisă pentru un instrument solist, acompaniat de orchestra simfonică sau orchestra de cameră. Există și concerte pentru 2-3 instrumente soliste, dar și concerte doar pentru orchestră.

Cuvântul concert provine din limba italiană și are două înțelesuri:

- interpretarea unei lucrări muzicale în fața unui public;
- ca gen, este o lucrare muzicală cu solist, în care interpretul are posibilitatea să își etaleze virtuozitatea și sensibilitatea ca instrumentist.

Originile concertului se găsesc în perioada Renașterii, când compozitorii venețieni scriau muzică pentru formații corale. Acestea, la rândul lor, organizau spectacole muzicale în care dialogau cântând. În timp, la aceste concerte s-au alăturat formații instrumentale. Ulterior, termenul de concert este preluat de muzica instrumentală, ajungând ca, la mijlocul secolului al XVII-lea, să fie folosit ca gen instrumental.

Odată cu perfecționarea instrumentelor muzicale și apariția marilor lutieri (Stradivari, Amati și Guarneri) și virtuozii (Paganini), muzica instrumentală se dezvoltă prin ansambluri instrumentale de sine stătătoare. Treptat, se desprinde din orchestră (*tutti*), un grup solistic mai mic (*solisti* sau *concertino*). Aceasta este prima formă de concert cunoscută sub denumirea de *concerto grosso*. Printre maeștrii acestui gen s-au aflat compozitorii Arcangelo Corelli, Pietro Antonio Locatelli, Georg Philipp Telemann, Antonio Vivaldi. *Concerto grosso* atinge nivelul cel mai înalt în creația lui Johann Sebastian Bach și Georg Friedrich Händel.

În rândul acestor *concerti grossi* se numără și cele șase *Concerte brandenburgice* compuse de Johann Sebastian Bach, la care combinațiile timbrale sunt variate. Concertele 1, 2, 4 și 5 sunt compuse pentru orchestră de coarde și suflători, pe când concertele 3 și 6 sunt compuse pentru orchestră de coarde.

Audiți prima parte din *Concertul Brandenburgic nr. 2* de Johann Sebastian Bach. Solfegați și rețineți tema.

La început, *concerto grosso* a avut cinci mișcări. Antonio Vivaldi este compozitorul care a perfecționat concertul și a redus numărul instrumentiștilor soliști la un singur solist. Dintre lucrările sale, ciclul de patru concerte *Anotimpurile* se bucură de cel mai mare succes și în zilele noastre.

Compuse pentru vioară solo și orchestră de cameră, cele patru concerte reprezintă cele patru anotimpuri.

Audiati și solfegiați Partea I din *Primăvara* de Antonio Vivaldi.

Dacă în baroc *concerto grosso* era structurat în cinci părți (repede, lent, repede, lent, repede), în clasicism, concertul instrumental ajunge la trei părți (repede, lent, repede). Școala vieneză, prin reprezentanții săi cei mai de seamă, Joseph Haydn și Wolfgang Amadeus Mozart, consacră și definește concertul clasic și elementele de structură.

Partea	Mișcarea	Forma	Structura clasică a formei
I	Allegro/Repede	Sonată	Expoziție – Dezvoltare – Reexpoziție
II	Andante sau Adagio/Lent	Lied	A; A – B; A – B – A
III	Allegro sau Presto/Repede	Rondo	A – B – A – C – A – D... A

Uneori, la începutul concertului există o introducere a orchestrei, după care solistul intră în dialog cu orchestra. La încheierea uneia dintre părți, solistul are posibilitatea să demonstreze tehnica pe care o deține, prin interpretarea unui fragment solistic ce poartă denumirea de *cadență*.

Cel de-al treilea reprezentant de seamă al clasicismului, Ludwig van Beethoven, a păstrat structura concertului la trei părți, introducând elemente noi.

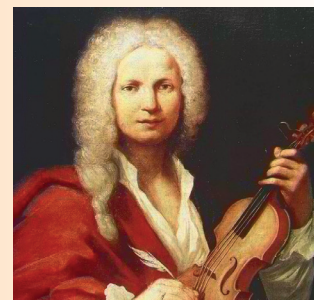
În secolele următoare, concertul a rămas un gen preferat al compozitorilor.

APLICĂ!

1. **Audiază** Partea 1 din *Concertul nr. 5 Imperialul pentru pian și orchestră* de Ludwig van Beethoven, în interpretările pianiştilor Arthur Rubinstein și Friedrich Gulda.

Compară cele două interpretări. **Alege** varianta care îți place cel mai mult și **argumentează** în fața colegilor de ce ai ales-o.

Antonio Vivaldi
(1678 – 1741)

Este considerat cel mai mare compozitor de concerte din perioada barocului.

A fost violonist în orchestra Domului San Marco din Veneția. Creația sa instrumentală culminează cu patru concerte inspirate de cele patru anotimpuri.

„Nu sunt jumătăți de anotimpuri. Anotimpurile trebuie trăite!”

Antonio Vivaldi

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Valorile și experiențele preluate de la Vivaldi și Bach vor fi dezvoltate, în clasicismul muzical, de genialii compozitori **Haydn, Mozart și Beethoven**.

➤ Concertul *Imperialul* a fost ultimul concert pentru pian compus de L. v. Beethoven. Premiera a avut loc la 28 noiembrie 1811, în Leipzig.

➤ Creația românească de concerte se remarcă prin lucrările unor compozitori precum: Paul Constantinescu, Anatol Vieru, Aurel Stroe, Dumitru Capoianu, Carmen Petra Basacopol, Maia Ciobanu.

Dicționar

Concerto (it.) = înțelegere, armonie
Concerto grosso (it.) = lucrare instrumentală în care alternează sonoritățile instrumentelor solistice (*concertino*) cu cele ale întregii orchestre (*tutti*).

Cadența = pasaj de mare virtuozitate solistică într-un concert, interpretat fără acompaniamentul orchestrei. Începând cu Beethoven, cadențele sunt scrise de compozitor și nu mai sunt lăsate la libera improvizație a solistului.

Franz Joseph Haydn
(1732 – 1809)

„M-am născut la 1 aprilie, însă fratele meu Michael susține peste tot că am venit pe lume la 31 martie, pentru că nu vrea să se spună că m-am născut de Ziua Păcăleliilor”.

Haydn

Haydn cântând

La opt ani cânta deja în corul Catedralei din Viena, unde rămâne până la 17 ani, când vocea i se schimbă. După 1775, pune bazele a două genuri importante ale muzicii clasice: simfonia (104 simfonii) și cvartetul de coarde (83 de cvartete).

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Apogeul creației lui Haydn îl constituie ultimele 12 simfonii, denumite *Simfonii londoneze*, compuse între anii 1791-1795.

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!

Audiți fragmente din *Simfonia nr. 101 Ceasornicul* de Franz Joseph Haydn. Urmăriți începuturile de teme rediate în manual. Precizați pentru ce fel de orchestră a fost compusă simfonia. Câte părți are simfonia? După audiție, analizați tonalitatea, caracterul și tempoul părților.

Tema din partea I (fragment)

Tema din partea a II-a (fragment)

Tema din partea a III-a (fragment)

Tema din partea a IV-a (fragment)

REȚINE!

Simfonia este o lucrare complexă și amplă, scrisă pentru orchestră simfonică. Se bazează pe principiul alternării tempourilor repezi și lente, la fel ca în suita preclasică. Este un gen muzical capabil să redea cele mai înălțătoare idei și sentimente umane.

Termenul provine din limba greacă (*syn* = împreună; *phonie* = sunete, voci). În Grecia antică, prin simfonie se înțelegea cântarea mai multor sunete împreună, iar în Roma antică acest termen reprezenta cântarea într-un ansamblu instrumental. Din Renaștere până în secolul al XVII-lea, termenul a fost folosit pentru a numi introducerile orchestrale ale operelor (*sinfonia*), cantatelor, oratoriilor și ale altor lucrări instrumentale de mari proporții.

În secolul al XVII-lea simfonia devine o piesă muzicală pur instrumentală, fiind alcătuită din trei părți: Allegro – Andante – Presto.

În prima parte a secolului al XVIII-lea, Johann Stamitz, conducătorul Școlii de la Mannheim, introduce menuetul între partea a II-a Andante și partea a III-a Presto. De altfel, acest proces de dezvoltare a simfoniei s-a datorat perfecționării instrumentelor muzicale, precum și dezvoltării limbajului armonic care scoate în evidență melodia.

Compozitorul care a avut un rol deosebit de important în dezvoltarea simfoniei ca gen și care a stabilit structura simfoniei clasice la patru părți a fost Franz Joseph Haydn, considerat părintele simfoniei.

AUDIȚII

F. J. Haydn – Simfonia nr. 101, *Ceasornicul*

F. J. Haydn – Simfonia *Surpriza*

Partea	Mișcarea	Forma	Caracter
I	Allegro/Presto	Sonată	Dinamic
II	Andante	Lied/temă cu variațiuni	Liric
III	Menuet/Scherzo (în creația lui Beethoven)		Dansant
IV	Allegro sau Presto/Repede	Rondo/sonată/temă cu variațiuni	Vioi

Majoritatea simfoniilor compuse de Haydn au această structură, care va fi respectată și de Mozart în cele 41 de simfonii. *Simfonia nr. 40 în sol minor* diferă de toate celelalte simfonii prin mesajul muzical transmis, deoarece are un conținut dramatic, tulburător.

Partea I – scrisă în tempo rapid sau foarte rapid, începe uneori cu o scurtă introducere lentă.

W. A. Mozart – *Simfonia nr. 40* – Tema din partea I

Partea a II-a – apare întotdeauna într-un tempo așezat.

W. A. Mozart – *Simfonia nr. 40* – Tema din partea a II-a (fragment)

Partea a III-a – în tempo de menuet, este cea mai scurtă parte a simfoniei. Începând cu Ludwig van Beethoven, menuetul este înlocuit cu scherzo, într-un tempo mai rapid și dansant.

W. A. Mozart – *Simfonia nr. 40* – Tema din partea a III-a (fragment)

Partea a IV-a – în tempo rapid (Allegro, Presto sau Vivace), este construită de cele mai multe ori în formă de rondo, dar poate fi construită și în formă de sonată sau temă cu variațiuni.

Simfonia nr. 40 – Tema din partea a IV-a (fragment)

Ludwig van Beethoven, supranumit titanul simfoniei, a păstrat structura, dar i-a adus unele modificări. A înlocuit menuetul cu scherzo la *Simfonia a III-a Eroica*, simfonie pe care i-a dedicat-o inițial lui Napoleon Bonaparte.

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756 – 1791)

Compozitor austriac, unul din cei mai prodigioși și talentați creatori în domeniul muzicii clasice. Încă de mic, Mozart dă dovada geniului său muzical. La vârsta de cinci ani, înainte de a ști să scrie, compune câteva piese pentru pian, transcrise imediat de tatăl său.

„Mă simt cuprins de muzică. Muzica este în mine”.

„Într-o operă, poezia trebuie să fie fiica ascultătoare a muzicii”.

„La perfecțiune ajungem pas cu pas”

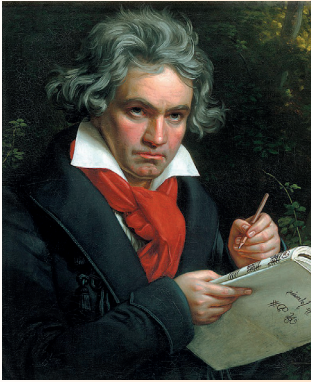
Wolfgang Amadeus Mozart

„Mozart, geniu puternic, multilateral și profund... În domeniul operei nu are până azi niciun rival. În operele sale, mai ales în *Don Juan*, întâlnim culmi ale frumuseții, momente pline de adevăr dramatic. Melodiile lui au un fel de eleganță fermecătoare, armonia, deși simplă, este de o bogăție somptuoasă. Mozart a fost un maestru neîntrecut în ceea ce privește caracterizarea dramatico-muzicală și niciun compozitor până la el n-a creat tipuri muzicale atât de consecvent tratate, atât de veridic concepute.” – Piotr Ilici Ceaikovski

P. Tchaikovsky

AUDIȚII
W. A. Mozart – *Simfonia nr. 40 în sol minor*

Ludwig van Beethoven
(1770 – 1827)

Compozitor german, recunoscut ca unul dintre cei mai mari compozitori din istoria muzicii. Creația sa muzicală este considerată o punte între clasicism și romantism. El a lăsat posterității opere nemuritoare.

- În noiembrie 1792, Beethoven pleacă la Viena, unde devine elevul lui Joseph Haydn, mai târziu și al lui Antonio Salieri. În capitala imperiului habsburgic, Beethoven reușește să câștige favorurile aristocrației vieneze prin concerte private, cu această ocazie câpătând faima de virtuoz pianist și de compozitor.

- După primele sonate pentru pian – printre care sonata op. 13 *Patetica* –, Beethoven deschide, începând cu anul 1798, seria cvartetelor de coarde și a simfoniilor. În același timp, apar primele semne ale scăderii auzului, ceea ce îl face să se izoleze de tot.

„Muzica trebuie să fie scânteia ce aprinde focul în sufletul omenesc”.

Ludwig van Beethoven

🎧 ÎNREGISTRĂRILE TALE

➤ Imprimați fragmentul din *Odă bucuriei* de Ludwig van Beethoven, în interpretarea clasei voastre. Analizați calitatea interpretării.

🎧 AUDIȚII

L. v. Beethoven – Simfonia nr. 6, *Pastorală*
Simfonia nr. 9, finalul
P. I. Ceaikovski – *Simfonia nr. 3*
E. Lalo – *Simfonia spaniolă*

În *Simfonia a VI-a Pastorală*, Beethoven introduce partea a V-a. Acestei simfonii îi dă totodată un conținut descriptiv.

Un alt element de noutate, cu care Beethoven atinge apogeul în genul simfonic, îl reprezintă introducerea unei părți vocale (soliști și cor) în ultima parte a *Simfoniei a IX-a*. Textul părții vocale, *Odă bucuriei*, a fost scris de Friedrich Schiller și îndeamnă la pace și prietenie. În 1985, a devenit oficial Imnul Uniunii Europene.

Prin modificările aduse, Beethoven a influențat creațiile compozitorilor ce i-au urmat, dar structura a rămas aceeași, cu unele excepții. De exemplu, *Simfonia a III-a* de Piotr Ilici Ceaikovski are cinci părți. Alți compozitori au introdus părți solistice, așa cum a făcut și Édouard Lalo în *Simfonia spaniolă*.

🔑 APLICĂ!

1. **Activitate în colectiv. Audiati** *Odă bucuriei* din *Simfonia a IX-a* de Beethoven. Apoi învățați *Odă bucuriei*.

Ludwig van Beethoven – *Simfonia a IX-a, Odă bucuriei*

1. Sla - vă ți - e stea cu - ra - tă, vo - ie bu - nă pe pă mânt.
2. Ci - ne a a - vut no - ro - cul De pri - e - teni buni să dea,

As - tăzi te sim - țim a - proa - pe, sol din Rai cu soa - re sfânt.
Ci - ne ști - e ce - i iu - bi - rea lân - gă noi cân - tând să stea.

Ra - za ta a - du - ce ia - ră pe po - por lân - gă po - por
Fe - ri - cit un su - flet drag te poa - te fa - ce pe pă mânt.

Toți pe lu - me frați noi sun - tem când a - pari u - șoa - ră - n zbor.
Ci - ne n - a sim - țit iu - bi - rea ple - ce din - tre noi plân - gând.

2. **Discuțați** despre contribuția muzicii la dezvoltarea personală.

AMINTEȘTE-ȚI!

La sfârșitul clasei a VII-a ați învățat despre un gen muzical care a apărut în Italia la începutul secolului al XVII-lea. Dintre reprezentanții cei mai de seamă fac parte: Claudio Monteverdi, Wolfgang Amadeus Mozart, Charles Gounod, Gioacchino Rossini, Giuseppe Verdi și Richard Wagner. Amintiți-vă care este acest gen muzical. Realizați pe tablă o schiță a genului.

Observă următoarele fotografii. Explică în câteva cuvinte ce crezi că reprezintă ele.

REȚINE!

Apărută la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea, în Italia, **opera** reprezintă o lucrare dramatico-muzicală de mari proporții care este concepută pe baza unui text cântat în întregime, cu sau fără acompaniament orchestral. Opera este realizată într-un anumit cadru, cu decoruri, costume și mișcare scenică. Fiind o lucrare foarte complexă, la realizarea ei participă mai multe arte: muzica, literatura, coregrafia, teatrul și artele plastice. Fiecare dintre aceste arte are un anumit rol în realizarea operei.

Muzica reprezintă elementul cel mai important al operei. Aceasta se manifestă pe două planuri: *vocal* și *instrumental*, motiv pentru care opera este considerată lucrare *vocal-simfonică*.

Literatura poate oferi subiecte pe baza cărora se alcătuiește textul operei, numit *libret*. Din întreaga operă literară, libretistul ia doar părțile esențiale, pe care le adaptează după concepția artistică a compozitorului și după cerințele muzicii.

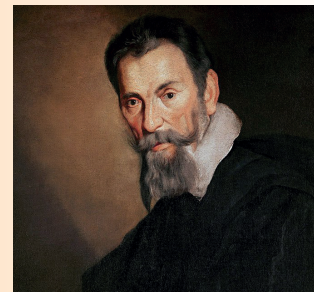
Muzica și literatura sunt cele mai importante elemente ale operei.

Coregrafia nu este prezentă în toate operele. Are un rol secundar.

Teatrul sau **arta interpretării** pune în valoare conținutul muzical al operei. Mijloacele de bază în realizarea interpretării sunt: *dicția* și *expresivitatea textului cântat*, *mimica*, *gestica*, *atitudinea artistică* și *mișcarea scenică* în funcție de acțiunea operei.

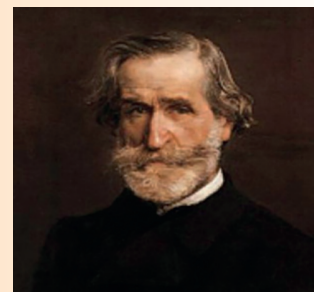
Artele plastice sunt cele care ajută la realizarea decorurilor, astfel încât publicul să își imagineze locurile unde se petrece acțiunea. O altă contribuție a artelor plastice constă în realizarea machiajelor și a costumelor cerute de epoca în care se desfășoară acțiunea, de rolul personajelor și situația în care se găsesc acestea.

Spectacolul de operă este alcătuit din mai multe părți. *Acțiunea* este precedată de o parte interpretată doar de orchestră. Această parte se numește **uvertură** și conține teme principale din desfășurarea spectacolului de operă. Există și uverturi care se cântă separat, ca lucrări de concert, de exemplu: unele uverturi de Beethoven, Mozart sau Rossini. Mai există și uverturi care nu sunt legate de vreun spectacol de operă, de exemplu: Uvertura *Egmont* de Beethoven.

Claudio Monteverdi
(1567 – 1643)

Este considerat părintele operei. Creația sa cuprinde piese pentru scenă și lucrări corale.

Giuseppe Verdi
(1813 – 1901)

„În teatru există momente când atât poetul, cât și compozitorul trebuie să aibă suficient tact pentru a ști să scrie altceva decât versuri și muzică”.

„Pentru mine, muzica e atunci când îmi pun inima pe note”.

AUDIȚII
Gioacchino Rossini – Uvertură la opera *Coșofana*
hoară

L. v. Beethoven – Uvertura *Egmont*

Faimoasa Operă din Paris este situată chiar pe strada care îi poartă numele.

Video

Vizionează G. Rossini – *Bărbierul din Sevilla*, actul I: Cavatina și recitativ.

ÎNREGISTRĂRILE TALE

▶ Imaginează-ți că ești solist la operă și ai de interpretat aria din opera *Bărbierul din Sevilla* de G. Rossini. Roagă un coleg să te filmeze. Analizează propria ta interpretare. Ce crezi că ai putea îmbunătăți? Care au fost punctele bune ale interpretării?

Portofoliu

✓ Realizează o listă cu toate operele sau fragmentele din opere pe care le-ai văzut. Dacă nu ai fost la niciun spectacol de operă, realizează o listă cu cele pe care ai dori să le vezi.

AUDIȚII

M. Musorgski – Opera *Boris Godunov*, monolog
W. A. Mozart – Opera *Don Giovanni*, recitativ

După uvertură, urmează **actele** operei, la fel ca la o piesă de teatru. De obicei, opera este alcătuită din trei acte. În primul act sunt prezentate personajele și acțiunile dramatice. În cel de-al doilea act are loc acțiunea principală a spectacolului. În al treilea act se desfășoară deznodământul acțiunii. Cu toate acestea, nu toate operele au trei acte. Există opere într-un singur act (*Cavaleria rusticana* de Pietro Mascagni), opere în două acte (*Fidelio* de Ludwig van Beethoven, *Bărbierul din Sevilla* de Gioacchino Rossini, *Don Giovanni* de Wolfgang Amadeus Mozart), opere în patru acte (*Carmen* de Georges Bizet, *Aida*, *Trubadurul* de Giuseppe Verdi), opere în cinci acte (*Faust* de Charles Gounod, *Manon* de Jules Massenet). Actele spectacolului de operă se împart în mai multe segmente numite **tablouri** (momente însoțite, de cele mai multe ori, de schimbarea decorului). Situații dramatice din tablouri sunt redată prin **arii**, **recitative** sau **scene de ansamblu**.

Aria este un moment muzical cantabil, interpretat de un solist, acompaniat de orchestră. Aceasta reprezintă punctul culminant dintr-un tablou, în ceea ce privește dramatismul și expresia muzicală. Aria este partea cea mai dificilă pe care trebuie să o interpreteze un solist, deoarece solicită un efort vocal și o înaltă măiestrie artistică.

Arie din opera *Bărbierul din Sevilla* – G. Rossini

Eu sunt bărbierul cel is - cu - sit Hai - de! La-la-

ran, la-la-ran, la-la - ran, la, La - trea-bă! zo - ri-le s-au i-

vit, iu - te! La-la - ran, la-la-ran, la-la - la, la,

A! Via-ța-i fru-moa - să! Nu - mai plă - ce - re,

Nu - mai plă - ce - re Pen - tru bărbier -

rul de mâ - na - n - tâi, de mâ - na - n - tâi.

Recitativul este un fragment muzical pe care solistul îl realizează pe o voce mai mult vorbită, folosind același sunet pentru mai multe cuvinte. De obicei recitativul se găsește înaintea ariei, rolul lui fiind de a pregăti apariția ariei și de a-l ajuta pe ascultător să o înțeleagă. În interpretarea recitativului, solistul este acompaniat de orchestră, clavecin (în baroc și clasicism) sau de pian. Acestea interpretează acompaniamentul folosind sunete foarte lungi. Armoniile se schimbă în funcție de sunetele lungi interpretate de solist.

Dialogurile muzicale dintre personaje se numesc: **duete** (între două personaje), **terțete** (între trei personaje), **cvartete** (între patru personaje) etc. Fiecare solist are linia lui melodică. Pot cânta în dialog sau în același timp, conversația dintre ei purtându-se prin intermediul muzicii, acompaniați de orchestră.

Între actele operii există mici momente cântate doar de orchestră. Acestea se numesc **preludii**, dacă se găsesc la începutul actelor, sau **interludii**, dacă sunt în interiorul actelor, între diferite tablouri ale operii.

De obicei, spectacolul de operă se încheie cu o scenă finală la care ia parte întregul ansamblu de interpreți care au participat la ultimul act: soliști, cor, orchestră.

Personajele spectacolului de operă

În structura operii există patru tipuri de personaje: **soliștii**, **corul**, **orchestra** și **baletul** (uneori).

Soliștii, la fel ca și actorii de la spectacolele de teatru, au rolul cel mai important. Ei reprezintă personajele care apar în libret. Rolurile pot fi principale sau secundare. După cum am văzut mai înainte, ei interpretează arii, recitative, duete, terțete etc., dar uneori cântă împreună cu corul.

Gioacchino Rossini
(1792 – 1868)

Unul dintre cei mai populari compozitori italieni. S-a bucurat de aprecierea publicului încă din timpul vieții, datorită frumuseții melodiilor, strălucitoarelor și optimistelor arii, pline de vervă și ironie.

„Orice fel de muzică este bun, cu excepția celei plictisitoare”

G. Rossini

🔑 APLICĂ!

Intonați un fragment din *Aria calomniei* din opera *Bărbierul din Sevilla* de Gioacchino Rossini.

Allegro

👁️ REȚINE!

Corul reprezintă personajul colectiv care ia parte la acțiunea operii. Rolul corului este de a comenta sau de a sublinia momentele mai importante. În multe situații, corul este cel care dă amploare întregii acțiuni, o culme a expresivității care nu s-ar putea realiza fără participarea lui. Momentele de cor din opere, de obicei, sunt acompaniate de orchestră. Există și lucrări corale care se interpretează *a cappella* (fără acompaniament).

Portofoliu

✓ Alege un tablou dintr-o operă care îți place. Observă segmentele componente ale tabloului (recitativ, arie, duet, moment de ansamblu).

📺 Video

Vizionează *Aria calomniei* din opera *Bărbierul din Sevilla* de Gioacchino Rossini.

Giuseppe Verdi a scris opera *Nabucco* în 1841. Titlul operei reprezintă prescurtarea numelui împăratului Babilonului, Nabucodonosor al II-lea, care a trăit în jurul anului 600 î.H. Premiera operei a avut loc la opera Scala din Milano în 1842. Acțiunea se petrece în Ierusalim și în vechiul Babilon. Opera are două teme principale. Prima temă redă suferințele poporului evreu din timpul robiei din Babilon și dorința de eliberare.

A doua temă a operei arată caracterul personajului principal Nabucco, aroganța și nebunia care îl determină să se autoproclame drept Dumnezeu unic. Spre sfârșitul spectacolului, *Nabucco* își revine din nebunie, adoptă credința poporului evreu, pe care îl eliberează din robie.

AUDIȚII

► Audiază, în manualul digital, *Aria Calomniei* din opera *Bărbierul din Sevilla* de Gioachino Rossini, *Moartea lui Boris* din opera *Boris Godunov* de Modest Petrovici Mussorgski.

Portofoliu

✓ Vizionează pe internet două versiuni regizorale ale operei *Aida* de Giuseppe Verdi. Compară cele două versiuni și scrie în câteva fraze asemănările și deosebirile dintre ele.

Fotografiile cu scene din spectacole de operă, folosite pentru ilustrarea acestei lecții, au fost puse la dispoziție de către OPERA NAȚIONALĂ ROMÂNĂ CLUJ-NAPOCA.

APLICĂ!

Intonați un fragment din *Corul sclavilor* din opera *Nabucco* de Giuseppe Verdi.

Dor de ța - ră te-a-vân - tă de - par - te, Zboa - ră
lin spre-n-so - ri - te - le pla - iuri Un - de blân - de-a - di-cri par - fu -
ma - te scal - dă mun - ții și ce - rul se - nin. A Ior
da - nu - lui va - le sa - lu - tă Și stră - ve - chi - le zi - duri azi sťa - ră -
ma - te. Mân - dre Si - on, tu ța - ră pierd - du - tă, Plân - gem
toți pri - begi al tău des - tin.

Orchestra are rol de acompaniament pentru soliști, cor și balet, participând activ la interpretarea partiturii. Există și momente în care orchestra cântă singură. Acestea sunt uvertura, preludiile și interludiile. Pe parcursul desfășurării spectacolului de operă, în orchestră se pot auzi fragmente sau teme care definesc anumite personaje sau situații. Aceste reluări ale temei de către orchestră se numesc *leitmotive*, adică fragmente muzicale care au menirea de a purta publicul cu gândul spre personajul a cărui temă este interpretată.

Baletul este prezent doar în unele spectacole de operă. Rolul lui este de cele mai multe ori de divertisment sau de îmbogățire a acțiunii. În cele mai multe

cazuri baletul constituie un spectacol independent. Balerinii evoluează scenic prin mijloace specifice: mișcare, mimică, gesturi, atitudine și dans.

Consolidează-ți cunoștințele dobândite în unitatea 5 prin următoarele activități:

1. **Realizează** o variație ritmică a următorului fragment din Simfonia nr. 94, *Surpriza*, de Joseph Haydn.

2. **Audiati** melodia *Hoedown* în interpretarea formației Emerson Lake and Palmer. **Descoperiți** forma de rondo.

3. **Audiati** fragmente din *Concertul pentru clarinet și orchestră în La major* și *Concertul pentru flaut, harpă și orchestră în Do major* de W. A. Mozart. **Comparați** timbrul instrumentelor soliste.

4. **Audiati** fragmente din Simfonia nr. 104, *Cimpoiul*, de Joseph Haydn, Simfonia nr. 41, *Jupiter*, de W.A. Mozart, Simfonia a V-a, *Simfonia destinului*, de L. v. Beethoven, Simfonia a IX-a, *Din lumea nouă*, de Antonin Dvořák, *Simfonia I în Mi bemol major*, de George Enescu. **Descoperiți** elementele de noutate pe care le aduce fiecare compozitor în simfoniile sale.

5. **Vizionați** fragmente din operele *Boris Godunov*, de Modest Musorgski și *Oedip*, de George Enescu. **Informați-vă** de pe internet despre subiectele celor două capodopere muzicale. **Discutați** în clasă despre modul în care cei doi compozitori tratează subiectul operii.

6. **Intonați** *Imnul nupțial*, din actul al III-lea al operii *Lohengrin*, de Richard Wagner.

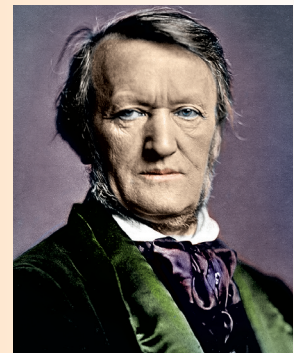

7. **Discutați** în clasă despre complexitatea structurii unui spectacol de operă.

8. **Vizionați** fragmente din opera *Nabucco*, de Giuseppe Verdi. **Discutați** despre rolul pe care l-a avut muzica asupra robilor evrei; țineți cont de evenimentele istorice de la acea vreme, de unde au fost luați și situația lor socială. Pentru aceasta, **citiți** cu atenție textul cântecului *Corul sclavilor*.

? ȘTIATI CĂ...

➤ Biograful lui Joseph Haydn, Georg August Griesinger, l-a întrebat pe compozitor dacă atunci când a scris Simfonia *Surpriza* a dorit să trezească publicul care obișnuia să doarmă în sălile de concerte. Haydn i-a răspuns: „Nu, dar m-a interesat să surprind publicul cu ceva nou, astfel încât elevul meu, Pleyel, să nu mă depășească”.

Richard Wilhelm Wagner
(1813 – 1883)

Muzician, poet, dramaturg și teoretician al artei. Opera sa a influențat decisiv creația postmodernistă.

„Bucuria nu este în lucruri, este în noi înșine.”

„Muzica este limba pasiunii”.

„Nu pot cuprinde spiritul muzicii altfel decât în iubire.”

AUDIȚII

Emerson Lake & Palmer – *Hoedown*

F. J. Haydn – Simfonia nr. 104, *Cimpoiul*

W. A. Mozart – Simfonia nr. 41, *Jupiter, Mica serenadă*

Ludwig van Beethoven – Simfonia nr. 5, *Destinului*

Modest Musorgski – *Boris Godunov*

I. **Alegeți** varianta corectă.

1. Rondoul este:
 - a. formă muzicală
 - b. gen muzical
 - c. formă și gen muzical
2. Concertul este alcătuit din:
 - a. o singură parte
 - b. două părți
 - c. trei părți
3. Simfonia este o lucrare muzicală de mari proporții alcătuită din:
 - a. două părți
 - b. patru părți
 - c. șase părți
4. Spectacolul de operă se deschide cu:
 - a. uvertură
 - b. preludiu
 - c. interludiu

II. **Realizează** o variație ritmico-melodică a următorului fragment din *Concertul Brandenburgic nr. 5* de J. S. Bach.

III. **Audiază** 4 fragmente din diferite lucrări muzicale audiate în clasă. Recunoaște fragmentele și precizează numele compozitorului.

Punctaj obținut în funcție de numărul răspunsurilor corecte	Număr de răspunsuri corecte:		
	I	II	III
8	4	1	4
7			
6	3		3
5			
4	2		2
3			
2	1		1
1			
Din oficiu	2	2	2
Punctaj maxim	I	4 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	II	1 răsp. corect + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	III	4 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
Autoevaluare 10 + 10 + 10 = 30/3 = 10 p.			

Unitatea 6

Muzica în societate

Georg Friedrich Händel
(1685–1759)

Händel s-a născut în orașul Halle din Saxonia (Germania), unde a luat și primele lecții de muzică de la Friedrich Wilhelm Zachow. În 1702 este organist în Halle, un an mai târziu este angajat ca violonist și „Maestro al Cembalo” în orchestra Operei din Hamburg, condusă de Reinhard Keiser. Aici realizează în 1705 prima sa operă, „Almira”, pe un libret de Feustking, cu care atrage atenția publicului. În anul 1707 pleacă în Italia, unde studiază cu compozitorii italieni Arcangelo Corelli, Alessandro și Domenico Scarlatti și cu Agostino Steffani. În Italia compune opere, oratorii și un mare număr de cantate religioase, însușindu-și stilul și mijloacele muzicii italiene.

La sfârșitul anului 1710 se mută definitiv la Londra, unde devine compozitorul curții regale.

DESCOPERĂ!

Muzica fiecărei epoci exprimă viața, sentimentele, preocupările și gândirea oamenilor. Acesta este motivul pentru care epocile istorice au contribuit la îmbogățirea arhitectonicii muzicale.

Au existat și frământări politice care au influențat evoluția artelor în general și a muzicii în mod special. De-a lungul istoriei, personalități politice au susținut anumiți compozitori. Principalii sponsori ai muzicienilor au fost: biserica, pe de-o parte, și nobilimea, pe de altă parte.

Giovanni Pierluigi da Palestrina a fost capelmastru al curții papale, ceea ce l-a ajutat să creeze un lung șir de opere de înaltă ținută artistică, constituind o culme a creației corale renescentiste (Polifonia de aur a Renașterii). A pus bazele unui stil componistic ce îi poartă numele – *stilul Palestrina*.

Johann Sebastian Bach s-a bucurat de protecția ducelui Johann Ernst de Saxa-Weimar. Bach a revoluționat sistemul modal, punând bazele sistemului tonal.

Joseph Haydn, angajat ca prim capelmastru la curtea familiei Eszterhazy, a avut libertate deplină în decizii și a putut să mărească numărul instrumentiștilor din orchestră cu 30 de muziceni, ceea ce l-a ajutat să experimenteze și să își perfecționeze propriul stil.

Richard Wagner a fost susținut financiar de împăratul Ludovic al II-lea al Bavariei, pentru a se dedica doar compoziției. Cu ajutorul financiar al casei regale, Wagner a construit Teatrul de la Bayreuth.

George Enescu a fost susținut de Regina Elisabeta a României. De-a lungul timpului, Enescu a scris câteva lieduri pe versurile reginei, care își publica poeziile sub pseudonimul Carmen Sylva. Enescu a fost un invitat permanent la seratele muzicale de la Palatul Regal.

REȚINE!

În decursul istoriei, **muzica** a evoluat de la formele cele mai simple la cele mai complexe, creându-și limbajul specific, inventând și perfecționând instrumente muzicale și un sistem de notație.

În **epoca străveche** și **cea veche** au apărut primele elemente ale limbajului muzical: *ritmul* și *melodia* – odată cu primele instrumente muzicale (bețe de lovit, pietre, tobe) ce au însoțit primele mișcări de dans ritualic. Treptat, au fost făurite și instrumentele muzicale.

În **Antichitate**, muzica era strâns legată de cultul unor zeități, cărora vechile popoare – chinezii, egiptenii, indienii, grecii – le atribuiau crearea muzicii. Ea era executată de către ansambluri de muziceni, la solemnități publice sau ceremoniale de la curtea regilor și a împăraților, în temple și palate.

În **Grecia antică** au apărut primele concursuri muzicale (cele în cinstea lui Apollo, denumite „jocuri pytice”). Muzica era prezentă în toate jocurile și serbările.

Grecii au conceput prima scară muzicală și prima formă de notație muzicală pentru muzica instrumentală.

La **Roma**, spre finele imperiului, a luat naștere genul muzical denumit *concert*, care reunea instrumentele de atunci.

După prăbușirea Imperiului Roman de Apus (476 d. H.), muzica se dezvoltă în două direcții diferite:

- Muzica gregoriană sau cântul gregorian este inspirat de muzica primilor creștini de pe teritoriul Imperiului Roman de Apus. Aceasta s-a dezvoltat între secolele al VI-lea și al XI-lea, iar numele este legat de cel al Papei Grigore cel Mare.
- Muzica bizantină apare datorită încrucișării culturii europene cu cea orientală. În timpul domniei împăratului roman Constantin I, Constantinopolul devine un puternic centru muzical. Numele direcției în care se dezvoltă muzica vine de la vechea denumire a cetății: Bizanț. Împăratul Constantin I este cel care a acceptat religia ortodoxă ca religie de stat. Muzica bizantină este specifică ortodoxiei.

În **secolele al VIII-lea și al IX-lea** s-a născut și a evoluat *portativul*, din nevoia de a nota înălțimea sunetului, la început cu o singură linie, apoi cu două și cu trei, colorate diferit. Călugărul Guido d'Arezzo (995–1050) l-a perfecționat, adăugând a patra linie. Tot lui îi datorăm și numirea de acum a notelor muzicale: *ut* (do)-*re*-*mi*-*fa*-*sol*-*la*, cu excepția lui *si*.

Renașterea (secolul al XIV-lea – prima jumătate a secolului al XVII-lea) a adus laicizarea muzicii, prin apariția și dezvoltarea, în tratatele teoretice și, apoi, în viața muzicală, a *Ars Nova* (artă nouă), pentru a se distinge de *Ars Antiqua* (artă veche). Apar primele partituri tipărite, polifonia vocală înflorește grație lui Orlando di Lasso, Giovanni Pierluigi da Palestrina, Tomás Luis de Victoria, John Dowland.

După 1650, în perioada **barocului**, a apărut *opera*, un punct de cotitură pentru muzica occidentală. În același timp, muzica instrumentală cunoaște o dezvoltare fără precedent, apar multe dintre genurile și formele muzicale perene și astăzi. Numele cheie ale epocii sunt Claudio Monteverdi, Antonio Vivaldi, Georg Friedrich Händel, Johann Sebastian Bach.

Clasicismul a fost, în primul rând, vienez, căci Viena secolului al XVIII-lea era inima artei muzicale. Acolo, marii compozitori Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven au preluat tot ce era de valoare din trecut și au pregătit viitorul, fixând genurile și formele muzicale și definind orchestra *clasică*.

În perioada **romantismului** – prin Franz Schubert, Johannes Brahms –, muzica dă frâu liber exprimării sentimentelor și emoțiilor.

În secolul al XX-lea, apar o mulțime de curente muzicale: *expresionism*, *serialism*, *aleatorism*, *muzică concretă*, *muzică electronică*. Este o epocă a experimentelor, în care compozitorii încalcă canoanele clasice, explorează posibilități de expresie artistică cu totul noi, fac muzică altfel decât marii înaintași. Printre reprezentanții de seamă se enumeră: Claude Debussy, Igor Stravinski, Serghei Rahmaninov, Arnold Schönberg.

🔑 APLICĂ!

1. **Comparați** cântecul popular *Am un leu și vreu să-l beau* cu tema din *Rapsodia I* de George Enescu. Care sunt instrumentele muzicale folosite de compozitor pentru a reda linia melodică? **Găsiți** asemănări și deosebiri ale liniilor melodice.

2. **Audiati** un vals de Frederic Chopin și un vals de Johann Strauss fiul. **Discutați** despre asemănările și deosebirile dintre cele două valsuri.

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Primul sistem medieval de notație era alfabetic. Acesta a fost preluat prin Boethius (începutul secolului al VI-lea) de la vechii greci (melografia antică). Acestuia i s-au înlocuit literele grecești cu cele latine. Se foloseau primele 15 litere majuscule ale alfabetului latin (de la A la P), alcătuiind o scară de aproximativ două octave, în registre vocale bărbătești.

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ Giovanni Pierluigi da Palestrina (n. cca. 1525 – d. 1594) este considerat cel mai important compozitor al Renașterii, *Princeps Musicae*.

🎧 AUDIȚII

Orlando di Lasso – *Matona, mia cara*
Antonio Vivaldi – *Anotimpurile*
Igor Stravinski – *Povestea soldatului*

Thelonious Monk (1917-1982) – pianist și compozitor american de jazz. Fondator al bebopului, el a cântat, de asemenea, sub influența hard bop și modal jazz.

Charlie Parker (1920-1955) – saxofonist și compozitor american de jazz, supranumit „Bird”. Este considerat unul dintre fondatorii jazzului modern și ai genului muzical bebop și descris ca unul dintre cei mai mari saxofoniști din toate timpurile.

AUDIȚII

George Gershwin – *Rhapsody in Blue*, în interpretarea lui Dan Mizrahi.

Dave Brubeck – *Take Five*

Miles Davis – *So What*

Charlie Parker – *Confirmation*

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!

Îți place să ascuți muzică? Ai piese preferate? Unde și când le ascuți? Care sunt momentele în care te întâlnești cu muzica?

Privește imaginile următoare.

Observă rolurilor sociale diverse ale muzicii.

REȚINE!

Ascultăm muzică zilnic, voluntar sau involuntar, când suntem în casă (la televizor, fie că ne uităm la o emisiune muzicală sau la un film), pe stradă, la școală sau în sălile de spectacole. Ceea ce ascultăm poate să ne placă sau să ne provoace un sentiment de neplăcere. Indiferent cum și unde o ascultăm, de multe ori muzica ne rămâne în memorie și ne influențează stările de moment. De exemplu, dacă am asculta un cântec de leagăn, ne-ar liniști și am dori să dormim. De-a lungul timpului, au fost foarte mulți compozitori care s-au inspirat din cântecele de leagăn pentru a scrie adevărate capodopere muzicale. Dacă am asculta cântece de nuntă, dansuri populare, muzică rock, jazz sau pop, ne-am schimba starea de spirit și ne-am dori să dansăm.

În alegerea unui anumit gen de muzică, este deosebit de important mesajul pe care muzica respectivă îl transmite. În general, atenția este îndreptată asupra caracterului unei melodii și asupra versurilor. Muzica aleasă pentru a fi audiată exprimă foarte bine starea sufletească a fiecăruia dintre noi.

Pe parcursul evoluției, muzica a avut întotdeauna o componentă de masă, pentru oamenii de rând. În Epoca modernă, apariția unor mijloace de înregistrare a muzicii, ca discurile de vinil și banda magnetică, și de reproducere, precum: gramofonul, patefonul, pick-upul și magnetofonul, a schimbat modul în care putem asculta muzică. A determinat apariția unor genuri noi de muzică, prin care oamenii pot să se relaxeze, să socializeze și să se distreze. Printre aceste genuri de muzică se numără **jazz-ul**, muzica **rock**, **pop**, **disco**, **folk**.

JAZZ

Jazzul este un gen muzical apărut la începutul secolului al XX-lea, în statele sudice ale Statelor Unite. S-a născut simultan în New Orleans, Kansas City, St. Louis și Memphis, din amestecul muzicii populației afroamericane – cântecele muncitorilor de pe plantațiile de bumbac, cântecele de leagăn (swing) și religioase (negro spirituals și gospel) – cu armonii și acorduri ale muzicii europene (marșuri, imnuri, muzică populară). S-a răspândit în celelalte state americane, de-a lungul fluviului Mississippi, până la Chicago, unde a devenit faimos. Din muzica afroamericanilor provin aproape toate caracteristicile jazzului: improvizația pe diferite teme sau armonii, care lasă fiecărui interpret (instrumental sau vocal) o mare libertate de exprimare în propriul stil, individual sau alternativ cu ceilalți și cu orchestra; ritmul îi însoțește întotdeauna execuția, conferindu-i un swing (balans) tipic; tonalitatea – accentul pe expresivitatea sunetelor: aspre, nefiltrate și eruptive la instrumente, plângătoare, țipătoare și acuzatoare, la vocile cântăreților.

Jazzul este genul care a atras foarte mulți compozitori datorită libertăților pe care le oferă. Printre aceștia se numără și George Gershwin, a cărui operă *Porgy and Bess* se bucură de mare succes pe plan mondial. Unele dintre melodii au ajuns piese de sine stătătoare care, după moartea compozitorului, au fost adaptate pentru filme și emisiuni de televiziune. De exemplu: *Summertime*.

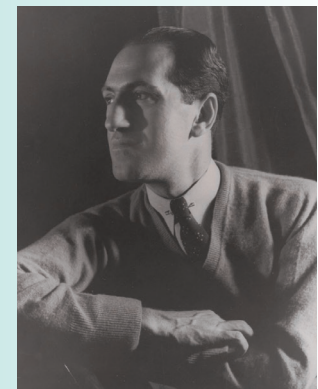
APLICĂ!

Intonați pe una sau pe două voci melodia *Summertime* din opera *Porgy and Bess* de George Gershwin. Puteți să vă acompaniați folosind negativele de pe internet. **Respectați** dicția, controlul intonației, frazarea și gesturile dirijorale.

Sum-mer- time _____ and the li-ving is eas - y _____ Fish are
 jump ing _____ and the cot-ton is high. _____ Oh, your
 dad is rich _____ and your mom's is good look - ing. _____ So
 hush, lit-tle ba - by don't you cry. _____

Aura Urziceanu (n. 14 decembrie 1946, București) – cântăreață și compozitoare de jazz din România, considerată una dintre cele mai importante voci românești ale genului.

George Gershwin (1898 – 1937)

Unul din cei mai populari compozitori americani din prima jumătate a secolului al XX-lea. Prin îmbinarea muzicii clasice cu jazzul, a dat jazzului o nouă interpretare, una simfonică. Astfel, lucrările sale reunesc elemente de jazz simfonic cu elemente din muzica ușoară. Gershwin a compus atât pentru teatrele muzicale de pe Broadway, cât și pentru sălile de concert clasic. Multe din lucrările sale au fost interpretate de instrumentiști și cântăreți de renume mondial: Ella Fitzgerald, Louis Armstrong, Frank Sinatra. În România, pianistul Dan Mizrahi s-a specializat în interpretarea muzicii lui Gershwin.

Tears for Fears în concert

? ȘTIAȚI CĂ...

➤ *Mad World* este un cântec al trupei britanice *Tears for Fears* (1982). De la lansare și până în prezent, a fost preluat de numeroși artiști în repertoriul lor, printre care Michael Andrews. Gary Jules a preluat melodia pentru coloana sonoră a filmului *Donnie Darko* (2001). *Mad World* a devenit un hit britanic, câștigând premiul *Ivor Novello* în 2003.

Portofoliu

✓ Audiază melodia *Mad World* în două interpretări diferite: *Tears for Fears* și *Michael Andrews*. Compară cele două interpretări. Găsește asemănări și deosebiri. Alege varianta care îți place cel mai mult. Argumentează în două-trei fraze varianta aleasă.

✓ Descrie în câteva fraze contribuția pe care o are muzica ta preferată la dezvoltarea personală.

AUDIȚII

Elton John – *I'm still standing*
Coldplay – *Hymn for the Weekend*

POP

Termenul de muzică *pop* provine din Marea Britanie (mijlocul secolului al XX-lea), unde era folosit pentru a numi muzica unor trupe ca *The Beatles* sau *The Rolling Stones* (în imagine). Cuvântul „pop” este prescurtarea adjectivului „popular” (celebru, faimos). Pop este cea mai potrivită denumire pentru acest gen de muzică, deoarece cuprinde o mare parte din toate manifestările muzicale ale culturii populare (de masă) apărute de-a lungul secolului al XX-lea până în prezent.

Principala caracteristică a unei piese pop este accesibilitatea. Accentul se pune pe refren și pe armoniile simple care o fac foarte ușor de ascultat, de recunoscut, de memorat, de înțeles și de fredonat. Structura muzicii pop este foarte lejeră, are ritmuri plăcute, de foarte multe ori dansante. Subiectele muzicii pop sunt: dragostea, libertatea, frumusețea naturii, viața de zi cu zi, situații comune, ușor de recunoscut.

Fiind creată cu elemente din toate celelalte genuri populare, muzica pop se dezvoltă, progresiv, prin îmbinarea (amestecul) mai multor stiluri, în funcție de schimbarea, de la o generație la alta, a preferințelor pentru un stil sau altul.

8 APLICĂ!

Intonați, după auz, un fragment din cântecul *Mad World*. **Extrageți** în caiet notele muzicale din care este alcătuită melodia. **Formați** cu acestea o scară muzicală. **Descoperiți** dacă melodia are la bază sistemul tonal sau sistemul modal.

All a - round me are fa - mi - liar fa - ces, fa - mi - liar fa - ces,
Their tears are fil - ling up their glas - ses, No ex - pres - sion,
wom out fa - ce - e - es Bring and ear - ly for their dai - ly ra - ces
no ex - pres - sion Hide my head I want to drown my sor - row,
Go - ing no - where go - ing no - where And I find it kin - da
No to - mor - row, No to - mor - row
fun - ny I find it kin - da sad that dreams in which i'm dy - ing are the best I've ev - er
had I find it hard to tell you I find it hard to take when peo - ple run in
cir - cles it's a ve - ry, ve - ry mad world. O

ROCK

Acest nou și revoluționar gen muzical, diferit de tot ceea ce exista înainte, s-a născut ca *rock and roll* (adică zguduie și rotește), în anii '50, prin combinarea muzicii *country* cu ritmurile de *blues*, folosind ca instrumente de bază chitarele electrice.

Primii cântăreți de rock and roll au fost afroamericani Little Richard, Chuck Berry, Fats Domino. La scurt timp, această muzică a fost preluată de interpreți ca Bill Haley și Elvis Presley. După ce cântecele acestuia din urmă ajung peste ocean, în Marea Britanie, la finele anilor '50 apare prima formă de muzică rock (cel britanic), care a revoluționat muzica prin formațiile The Beatles, The Rolling Stones, The Animals, The Who. În anii '60, tot în Marea Britanie, apare *hard rock-ul*, care exploatează caracteristica fundamentală a rockului, ritmul, adică instrumentele de percuție.

Dintre trupele reprezentative amintim: Led Zeppelin, Black Sabbath, Alice Cooper, Deep Purple, Van Halen, Iron Maiden, AC/DC, Scorpions. Odată cu apariția acestor trupe, rockul lui Elvis Presley a devenit „Soft Rock” sau lejer. În anii '80 apare *rockul alternativ*, destinat formațiilor care nu se încadrează în niciunul dintre celelalte stiluri de rock.

 APLICĂ!

1. **Intonează** un fragment din piesa rock *Scarborough Fair*, de Peter Hofmann. **Improvizează** un acompaniament melodic dacă ai la dispoziție o chitară sau o orgă electronică.

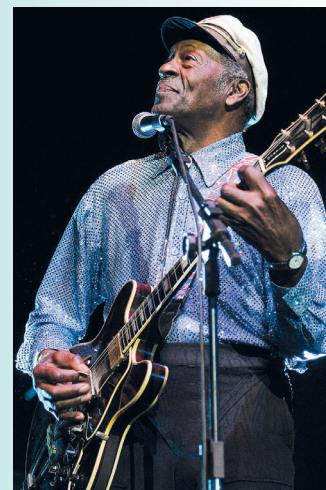
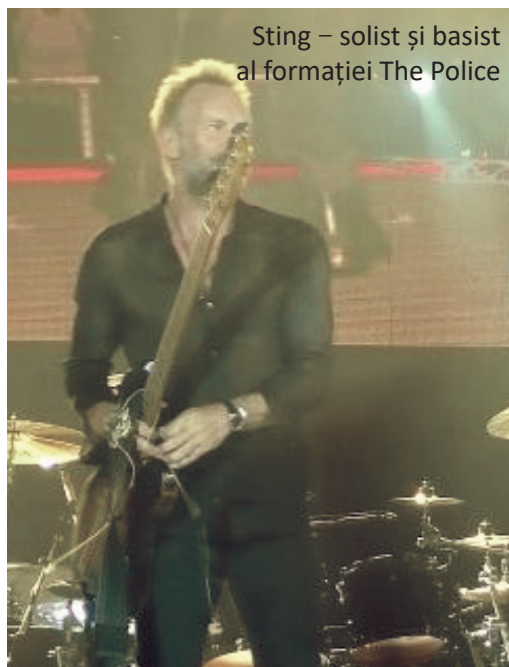

8 Are you go-ing to Scar-bo-rough Fair. Par-sley, sage, rose-ma-ry and thyme-
 Re-mem-ber me to one who lives
 there She once was a true love of mine.

2. **Audiați** fragmente din: *Set the Controls for the Heart of the Sun* – Pink Floyd (mod mixolidian) și *Somebody That I Used to Know* – Gotye (re minor). **Discutați** despre diferențele dintre limbajul tonal și limbajul modal în muzica pop-rock.

3. **Audiază** *We Are the Champions* de Freddie Mercury. **Identifică** forma cântecului.

4. **Audiați** piesa *Every Breath You Take*, aparținând formației *The Police*. **Identificați** măsura și forma cântecului.

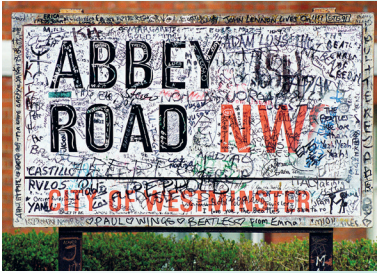
Charles Edward Anderson „Chuck” Berry (1926–2017). Compozitor, cântăreț și chitarist american, de origine afro-americană și unul dintre pionierii muzicii rock'n'roll.

Portofoliu

✓ Audiați *Scarborough Fair* în diferite interpretări (Simon & Garfunkel; Celtic Woman, LP, Taryn Harbrige) Comparați versiunile. Alegeți varianta care credeți că se potrivește cel mai bine cu starea voastră sufletească din momentul audierii.

 AUDIȚII

Deep Purple – *Smoke on the Water*
Rainbow – *Since You've Been Gone*
Queen – *The Prophet's Song*
Arctic Monkeys – *R U Mine?*
OneRepublic – *Walking Up*
Muse – *Bliss*

Abbey Road este al unsprezecelea album de studio lansat de formația engleză de muzică rock The Beatles și ultimul pe care aceasta l-a înregistrat.

The Beatles a fost unul dintre grupurile a cărei muzică a fost cea mai influentă pentru *Era Rock* care a urmat. Grupul a fost alcătuit din John Lennon (vocal, chitară ritmică), Paul McCartney (vocal, chitară bas), George Harrison (chitară solo) și Ringo Starr (baterie).

INREGISTRĂRILE TALE

► Imprimați intonarea în cor a cântecului *Imagine*, de John Lennon. Discutați despre calitatea interpretării: momentele care au fost realizate bine și momentele care ar putea fi îmbunătățite.

Intonați un fragment din piesa *Dubadap da* de Uli Führe. La început cântați împreună toată melodia. Apoi clasa se împarte pe două voci și **intonați** melodia în canon. **Analizați** melodia din punctul de vedere al formei, pornind de la motiv.

A Swing

Du-ba-dap da, du-ba-dap da, du-ba-dap da, du-ba-dap da,
du-ba-dap da, du-ba-dap da, djip-dap djip da-bi-dap djon - ga.
Du-ba - ba-du-ba, du-ba__ba-du-ba, du-ba__ba-du-ba du-ba,__
Du-ba__ba-du-ba, du-ba__ba-du-ba, djip-dap dji-da-bi-dap djon - ga.

2. **Intonați** un fragment din piesa *Imagine* de John Lennon. **Acompaniați-vă** cu o chitară sau o orgă electronică.

I-ma-gine there's no heav - en__ It's eas-y if you try__
No hell__ be- low - us__ A-bove us on- ly sky.
I - ma-gine all the peo - ple__ Liv-ing for to- day__ A - ha__
I - ma-gine there's no coun - tries tries It is -n't hard to do - ple__
It is -n't hard to do - ple__
Liv-ing for to- day__ A - ha__ I - ma-gine there's no coun
Liv-ing life in peace__ yu- huh__
You may say__ I'm a dream - er.__

AUDIȚII

Louis Armstrong — *Hello Dolly*

Miles Davis — *So What*

The Beatles — *Hey Jude*

Audiați melodia *Imagine* de John Lennon. Documentați-vă pe internet despre războiul din Vietnam și legătura care există între cântec și acest război. Găsiți piese din creația lui Bob Dylan, inspirate de același război.

I. **Alegeți** varianta corectă de răspuns la următoarele cerințe.

1. Wolfgang Amadeus Mozart este reprezentant muzical al:

- a. Renașterii;
- b. Clasicismului;
- c. Romantismului.

2. Opera *Porgy and Bess* este compusă de:

- a. George Gershwin;
- b. Ludwig van Beethoven;
- c. Elton John.

3. Aura Urziceanu este interpretă de muzică:

- a. clasică;
- b. populară;
- c. jazz.

4. Termenul de muzică pop provine din:

- a. Suedia;
- b. Marea Britanie;
- c. România.

II. **Audiați** cântecul folk *Ochii tăi*, pe versuri de Dan Verona, interpretat de Ștefan Hrușcă. **Precizați** dacă solistul este acompaniat de chitară, de orchestră sau de chitară și de orchestră.

- a. de chitară;
- b. de orchestră.
- c. de chitară și de orchestră

III. **Realizați** o listă cu patru cântece învățate în această unitate.

Punctaj obținut în funcție de numărul răspunsurilor corecte	Număr de răspunsuri corecte:		
	I	II	III
8	4	1	4
7	-	-	-
6	3	-	3
5	-	-	-
4	2	-	2
3	-	-	-
2	1	-	1
1	-	-	-
Din oficiu	2	2	2
Punctaj maxim	I	4 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	II	1 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	III	4 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
Autoevaluare 10 + 10 + 10 = 30/3 = 10 p.			

- 1. **Intonați** melodia populară *Munților cu brazi înalți*. **Găsiți** și **notați** în caiet modul în care este scrisă lucrarea.

Moderato

Mun-ți - lor cu brazi î- nalți, măi, Mun-ți - lor cu brazi î- nalți, măi,
Gea - ba voi vă — le - gă - nați, măi, Gea - ba voi vă le - gă - nați, măi.

- 2. **Intonează** fragmentul din melodia *Decembre* de Nicu Alifantis. **Precizează** tonalitatea melodiei. **Audiază** pe internet cântecul și **analizează** forma.

1. Te ui - tă cum nin - ge de - cem - bre, Spre gea muri, iu - bi - to, pri -
veș - te Mai spu - ne s - a - du - că jă - ra - tec Și
fo - cul s - a - ud cum tros - neș - te.

- 3. **Intonați** pe două voci melodia *Nelly Bly* de Stephen Foster. **Precizați** tonalitatea în care este scris cântecul și analizați forma.

Nel - ly Bly, Nel - ly Bly, Bring the broom a - long, We'll
sweep the kitch - en clean my dear and have a lit - tle song.
Heigh! Nel - ly, Ho, Nel - ly, Lis - ten, love, to me; I'll
sing for you, play for you A dul - cet me - lo - dy.

- 4. **Comparați** mesajul versurilor unui cântec popular învățat în semestrul I cu cel al versurilor unui cântec din semestrul al II-lea.

- 5. **Audiați** un coral de Johann Sebastian Bach și *Bohemian Rhapsody* de Freddie Mercury. **Comparați** cele două lucrări care aparțin unor genuri diferite. Cărui gen aparține fiecare lucrare? Care sunt asemănările și deosebirile dintre ele? **Găsiți** alte două lucrări din două genuri diferite și **propuneți** clasei să analizați asemănările și deosebirile dintre cele două lucrări.

- 6. **Compune** un cântec cu formă tristofică mică, în tonalitatea Si bemol major.

AUDIȚII

ABBA — *Thank You for the Music*
Adele — *Hello*
Chuck Berry — *Johnny B. Goode*
The Who — *My Generation*

I. **Alegeți** varianta corectă de răspuns la următoarele cerințe.

1. Măsura compusă de șapte timpi este măsură:

- a. simplă
- b. compusă eterogenă
- c. compusă omogenă

2. Armura tonalității sol minor melodic este alcătuită din:

- a. doi bemoli – si bemol și fa bemol
- b. doi diezi – fa diez și do diez
- c. doi bemoli – si bemol și mi bemol

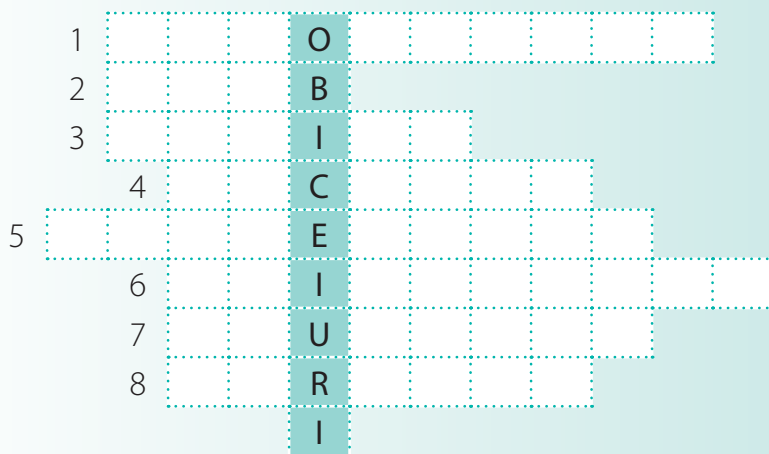
3. Dintre compozițiile de mari proporții fac parte:

- a. concertul, simfonia, opera
- b. cântecul popular, dansul
- c. rondoul, cântecul de leagăn

4. Caracteristicile jazzului sunt:

- a. improvizația, ritmul
- b. înălțimea sunetelor, timbrul
- c. dinamica, improvizația

II. **Completează** următorul rebus.

- 1. Mod heptacordic pe sol alcătuit din sunete naturale
- 2. Jocul la – cântec folcloric
- 3. Mod heptatonic pe fa alcătuit din sunete naturale
- 4. Ultimul mod heptacordic
- 5. Dans popular din Muntenia care începe rar și se termină repede
- 6. *Kirie eleison* în traducere folclorică
- 7. Joc popular din Oltenia
- 8. Crenguță împodobită

III. **Realizează** o listă cu opt cântece învățate în acest an școlar.

Punctaj obținut în funcție de numărul răspunsurilor corecte	Număr de răspunsuri corecte:		
	I	II	III
8	4	8	8
7		7	7
6	3	6	6
5		5	5
4	2	4	4
3		3	3
2	1	2	2
1		1	1
Din oficiu	2	2	2
Punctaj maxim	I	4 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	II	8 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
	III	8 răsp. corecte + 2 p. din oficiu = 10 p.	
Autoevaluare 10 + 10 + 10 = 30/3 = 10 p.			

Realizați un moment muzical artistic prin care să ilustrați anumite comportamente sociale. Pentru realizarea lui, **creați** o mică scenetă pe care să o îmbogățiți cu următoarele cântece învățate în clasele V-VIII și cu următoarele melodii.

Cântec de pădure

Allegro

I
II

1. Aș vrea în-trea-ga via-ță în crâng să mi-o tră-iesc Căci li-niș-tea și do - rul în-tr-ân-sul în - flo - resc Căci li - niș-tea și do - rul în - tr-ân-sul în - flo - resc.

2. Râd ramuri înverzite

De aripi de zefir

Iar umbra-mi spune: "Vino,

Iubite musafir!"

3. Argintul dimineții

De farmec este plin,

Săltând desfată cerbii

Izvorul cristalin.

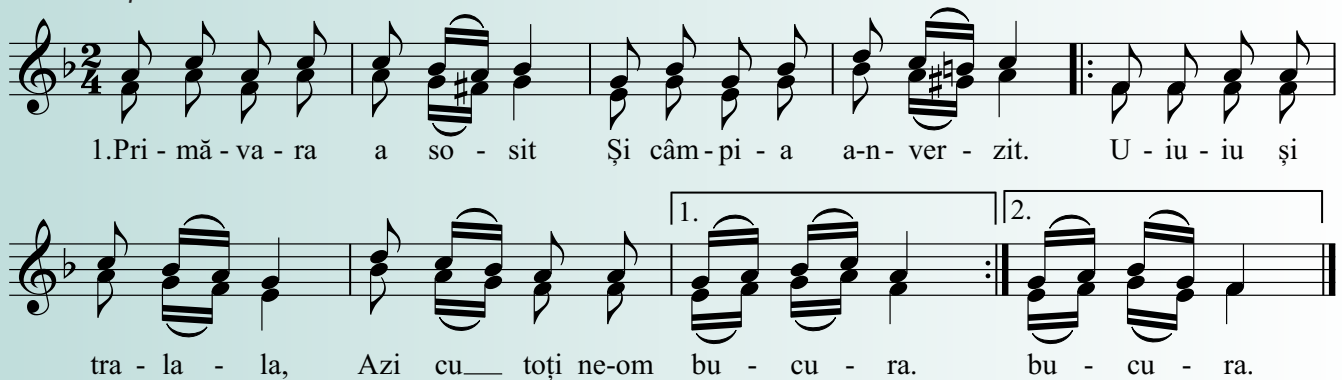
4. Și cântece din ramuri

Vioaie se răsfrâng

Și cântă tuturora

Veniți! Veniți în crâng.

Cântec de primăvară

1. Pri - mă - va - ra a so - sit Și câm - pi - a a - n - ver - zit. U - iu - iu și tra - la - la, Azi cu toți ne-om bu - cu - ra. bu - cu - ra.

2. Codrii verzi să hoinărim,

Ieșișorii să-i privim.

U, iu, iu și tra, la, la,

Să săltăm și noi așa!

3. Păsărelele din zbor,

Ne-ncântă cu vocea lor.

U, iu, iu și tra, la, la,

Să cântăm și noi așa!

4. Vezi mulțimea de culori,

De pe câmpul plin de flori?

U, iu, iu și tra, la, la,

Să-nflorim și noi așa!

Dorința – Versuri Mihai Eminescu

Vi - no - n co - dru la iz - vo - rul Ca - re tre - mu - ră pe prund, —
 Un - de pris - pa cea de braz - de Crengi ple - ca - te o as - cund. —
 Și în bra - țe le - mi în - tin - se Să a - lergi, pe piept să - mi cazi, —
 Să - ți des prind din creș - tet vă - lul, Să - l ri - dic de pe o - braz. —

Zvâc – Cântec popular

Cu vioiciune

Refren

La, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la.

Strofă

1. Mân - dră - i le - lea - n săr - bă - tori, Mân - dră - i le - lea - n săr - bă - tori,
 2. Când își dă flo - ri - le jos, Când își dă flo - ri - le jos,

Când își pu - ne - un snop de flori, Când își pu - ne - un snop de flori.
 Nu - i mai le - lea cum a fost, Nu - i mai le - lea cum a fost.

Limba românească

Mult e dul - ce și fru - moa - să lim - ba ce-o vor - bim.

Al - tă lim - b-ar - mo - ni - oa - să ca ea nu gă - sim.

Sal - tă i - ni - ma-n plă - ce - re când o as - cul - tăm

Și pe bu - ze-a - du - ce mie - re când o cu - vân - tăm.

Villanella

Allegro vivace

I
La vi - o - let - ta che in l'er bet - ta s'a pre-alma - tin - no vel - la.

II
La vi - o - let - ta che in l'er bet - ta s'a pre-alma - tin - no vel - la.

III
La vi - o - let - ta che in l'er bet - ta s'a pre-alma - tin - no vel - la.

Di non e co - sa Tut - to do - ro - sa, Tu - ta leg - gia drae bel - la.

Di non e co - sa Tut - to do - ro - sa, Tu - ta leg - gia drae bel - la.

Di non e co - sa Tut - to do - ro - sa, Tu - ta leg - gia drae bel - la.

Walk Like an Egyptian – Liam Sternberg

All the old paint - ings on the tombs, they do the sand
 dance, don't you know? If they move too quick oh whey oh,
 they're fall - ing down like a dom - in - o. like a dom - in - o.
 For-eign types with the hoo-kah pipes say: Ay oh whey oh,
 whay oh whey oh. Walk like an E-gyp - tian.

Noapte de vară – A. I. Ivela

Ză - ri - le de far-mec pli - ne Stră - lu - cesc în lu - mi - niș. Zboa - ră mier - le -
 le-n tu - fiș Și din co - drii noap-tea vi - ne pe fu - riș, pe fu - riș.

Imn de serbare – Mihail Gr. Poslușnicu

Moderato

Zi - ua de as - tăzi e pen-tru noi Cea mai splen - di - dă din sār - bă -
 tori, Căci se-n - cu - nu - nă de că-tre noi Nu - mai e - le - vii
 Cei si - li - tori, Nu - mai e - le - vii. Cei si - li - tori.

Rezolvările evaluărilor și ale rebusurilor

Pag. 7

Rebus – 1. RAHMANINOV; 2. DEBUSSY; 3. BERLIOZ; 4. ROSSINI; 5. ENESCU; 6. WAGNER

Pag. 8

I. Alege varianta corectă: 1. a, 2. c, 3. c, 4. b

II. Rebus – 1. VERDI; 2. VIVALDI; 3. CAUDELLA; 4. GLUCK; 5. MOZART; 6. MONTEVERDI; 7. ROSSINI; 8. ENESCU

Pag. 16

I. Completează propozițiile: 1. dreaptă/stângă; 2. percuție; 3. orga electronică; 4. șase; 5. Blockflöte; 6. literală; 7. omogenizarea vocilor; 8. Domingo.

Rebus – 1. NOTĂ; 2. MĂSURĂ; 3. TAMBURINĂ; 4. ABBA

Pag. 22

I. Completează enunțurile: 1. unitatea de măsurare; 2. accentuați și neaccentuați; 3. eterogene sau mixte; 4. trei; 5. învățita și geamparalele.

Pag. 34

I. Rebus – 1. ETEROGENĂ; 2. FRIGIAN; 3. HORA; 4. COLINDA; 5. EOLIAN; 6. HAȚEGANA; 7. STRIGĂTURI; 8. NAȚIONAL
II. Asociază...

Modul	Scara muzicală
Mixolidian	
Dorian	
Eolian	
Frigian	

Pag. 48

I. Alege varianta corectă: 1. b; 2. c; 3. b; 4. b
III. Asociază: Sol – mi; Fa – re; Re – si; Sib – sol.

Pag. 64

I. Alegeți varianta corectă: 1. c; 2. c; 3. b; 4. a

Pag. 73

I. Alegeți varianta corectă: 1. b; 2. a; 3. c; 4. b
II. Precizați dacă solistul este acompaniat de chitară sau de orchestră: c.

Pag. 75

I. Alegeți varianta corectă: 1. b; 2. c; 3. a; 4. a
II. Rebus – 1. MIXOLIDIAN; 2. CERB; 3. LIDIAN; 4. LOCRIAN; 5. CIULEANDRA; 6. CHIRALEISA; 7. ALUNELUL; 8. SORCOVA

Programa școlară poate fi accesată la adresa: <http://programe.ise.ro>

ISBN: 978-606-528-499-9

ISMN: 979-0-9009900-5-1

6 420620 007908